

MARTINSKÝ Evanjelik

2010/5-6

ROČNÍK 17

Nebudú zle robiť ani škodiť nikde na mojom svätom vrchu, lebo zem bude plná poznania Hospodina, ako vody pokrývajú more. V ten deň pohanaia vyhľadávajú budú koreň Izajov, ktorý stojí ako koruhva národov, a slávny bude jeho príbytok.

Iz 11, 10-11

Ajhľa, panna počne a porodí syna a dajú Mu meno Emanuel;
to v preklade znamená: Boh s nami.

Mt 1, 23

Natalia Black

Evanjelický a. v. cirkevný zbor, Evanjelická základná škola
a Biblická škola v Martine
vospolok želajú svojim členom, učiteľom, žiakom, študentom,
ako aj priaznivcom doma i v zahraničí
radosné Vianoce 2010 a požehnany nový rok 2011.

Sláva na výsostiach Bohu a na zemi pokoj ľuďom dobrej vôle!
Gloria in excelsis Deo et in terra pax hominibus bonae voluntatis!

Adventná

Martin Rázus

Keď stíchli polia – zmĺkli šire luhy
 a miesto tepla mráz už sadá tuhý,
 Ty ideš, Kriste, medzi ľud svoj biedny,
 s potechou ideš – skromnučký a striedmy.
 Pohladíš ideš utrápených čelo,
 rozjasniť všade, kde je neveselo,
 dať chudým chleba, bezradným zas rady,
 vyrovnáť hnevy – uchlácholiť zvady,
 siroty zdvihnúť – podopierať vdovy,
 nemocných liečiť presvätými slovy...

– Ó, večný Kráľu, zraky vierou svietia –
 vstúp medzi nás – hľa, vrúcne čakáme Ťa,
 nie s hosannou, len s tichým, vďačným slovom,
 chceme čuť zvesť tú o živote novom!
 Pohliadni na nás, popraj z lásky časti,
 zvlášť chorým našim ťažké na boľasti!

A žehnaj bratom, sestrám v dialnom svete
 pre sľub svoj, pre to slovo Tvoje sväté –
 chráň ich od žiaľu, uchráň od úrazu!

Nedopusť na nás, ľud svoj, trest a skazu,
 vyrovnaj hnevy, lásky popraj očiam,
 nech chystáme sa svedčne ku Vianociam
 jak dietky Tvoje, v nich je stála viera,
 jak ovečky, čo chcú zrieť na pastiera!
 Daj prežiť noc, daj vítať slnka východ,
 daj slávne svätiť, Pane, ten Tvoj príchod,
 keď stíchli polia – zmĺkli luhy-sady,
 Ty poteš stárež, osviež život mladý,
 nech zjasní duše svetla Tvojho prameň
 a oslávi Ťa, Kriste, ľud Tvoj! Amen.

O komunikácii

Vtedy žil v Jeruzaleme človek menom Simeon, muž spravodlivý a bohabojný, ktorý očakával útechu Izraela, a Duch Svätý bol v ňom; tomuto oznámil Duch Svätý, že neuvidí smrť skôr, ako by videl Pomazaného Pánovho. Vedený Duchom prišiel teda do chrámu; a keď rodičia priniesli dieťaťko Ježiša, aby vykonali (všetko) podľa obyčaje, predpísanej zákonom, vzal Ho aj on na ramená, chválil Boha a povedal: Teraz prepúšťaš, Pane, svojho služobníka podľa svojho slova v pokojí, lebo moje oči videli Tvoje spasenie.

L 2. 25-30

Vianoce sú aj sviatkami rodiny. Dokázali by sme si Štedrý deň predstaviť bez našich blízkych? Sú to naozaj neopakovateľné chvíle, keď sa rodina stretne a pobudne spolu dlhšie ako inokedy. Ponúka sa nám tu jedinečná šanca – nielen spolu byť, ale spolu aj komunikovať.

Skúsme si nájsť čas nielen na spoločnú večeru alebo pozeranie televízie, ale aj na úprimné a otvorené rozhovory. Možno by boli manželia veľmi prekvapení, čo všetko si ich manželky pestujú v zákutiach svojho srdca a nechcú o tom hovoriť, lebo majú dojem, že by aj tak neboli vypočuté. Možno manželky, keby konečne vyslovili manželom svoje uznanie za ich prácu a námahu, by sa nestačili čudovať neúspešne skrývanému nadšeniu svojej polovičky. Možno sa všeličo dozvieme aj od svojich detí, keď im budeme venovať viac času a pozornosti.

Prvoradým predpokladom vzájomnej komunikácie je sústredené počúvanie. Veď slovo – základný prostriedok komunikácie, ak sa má stretnúť s účinkom, musí byť vypočuté. Hoci máme väčšinou sluch v poriadku, dokážeme naozaj počúvať? Máme uši na to, aby sme počuli, čo nám tí druhí chcú povedať? Býva to často veľmi ťažké. Najväčšou prekážkou sme my sami – naše ego. Máme zažitú schému vnímania, myslenia a správania, chceme, aby všetko bolo po našom. Čo nám nepasuje, to neprijímame. Môže k nám hovoriť aj anjel z neba – nepočúvneme ho.

Keď si matka niekedy nevie dať rady s trucovitým dieťaťom, obvykle zaberie, keď povie: však počkaj, príde otec a ten si to s tebou vybaví. Áno, zvyčajne reagujeme na toho, kto je pre nás autoritou a koho máme radi. Od toho vieme prijať aj to, čo by sme od iných nedokázali.

Krásnym príkladom sústredného počúvania je biblický kňaz Simeon. Aj jeho meno – ten, ktorý počuje, svedčí o tejto vzácnej vlastnosti. Ako starý človek už asi nemal najlepší sluch, ale veľmi pozorne načúval tej najvyššej autorite – Bohu. A Boh – cez Svätého Ducha – bol v ňom. Žil s Bohom v blízkom spoločenstve – v láske. Tak mal pre Neho otvorené uši. Tomuto Duch Svätý oznámil – teda Boh k nemu hovoril a on ho počul. Počul tú najväčšiu zvesť svojho života – že sa dočká Mesiáša – Záchrancu a Spasiteľa. Ďalej čítame, že Duch Svätý ho viedol. Teda neostal len pri počúvaní, ale nasledovala aktivita. Išiel do chrámu a tam zažil naplnenie svojho života – stretnutie s Kristom.

Simeon nežil sebe, ale Bohu. Hriech nás sústreďí len na nás samých. Potom nepočujeme druhých a čo je horšie, ani Boha a Jeho slovo. Pritom On nám hovorí práve na Vianoce tú najúžasnejšiu zvesť o Spasiteľovi, ktorý prišiel, aby nás zachránil. Duch Svätý nás sústreďí na Boha. Otvára nám uši pre počutie Jeho slova. On k nám chce hovoriť aj cez tieto Vianoce. Chce, aby sme počuli posolstvo o tom, že On nás má rád a spravil všetko pre našu záchranu – dal svojho jediného Syna. Duch Svätý nám zároveň dáva poznať pravdu o nás – že naše ego, náš hriech nám zapcháva uši pre Jeho slovo. Preto dovoľ Bohu, aby ti zobral z uší tie „tlmiče“ hriechu. Povedz mu, že nechceš, aby ti hriech bránil v komunikácii s Ním. Tak budeš počuť zvesť svojho života – o tom, že v ňom je tvoja záchranu, v ňom si spasený človek.

JÁN HROBÓN
ZBOROVÝ FARÁR

Vážené sestry, milí bratia, bohumilý cirkevný zbor martinský!

Dnes často počujeme medzi ľuďmi o tom, že žijeme uponáhľaný, hektický spôsob života, ktorý nemôže blahodarne a zdravo pôsobiť na človeka. Príčiny sa dajú nájsť v rôznych zložitých situáciách, či sú to obavy o zamestnanie a živobytie, neúspechy v podnikaní, starosť o štúdiá či narušené medziludské vzťahy. Poznám ľudí, ktorí sa priam desia prichodu Vianoc, lebo pribudne množstvo povinností s ich prípravami v rodinách.

My starší vieme, že na tieto nádherné a magické sviatky sa vždy bolo treba pripraviť, no všetko išlo akosi ľahšie, prirodzenejšie. V rodinách viac panovala súhra a zaužívaný systém. A tak nebolo problémom poradiť dom, opatriť gazdovstvo a nachystať všetko, čo treba na slávnostný stôl či pod stromček. Nič sa však nepreháňalo, lebo možnosti boli dosť obmedzené. Skromnosť bola v tom čase samozrejmosťou a k pokore sme boli vychovaní. Za každú drobnosť sme boli vďační. Zo všetkého najviac na nás – ako deti – pôsobila neopakovateľná atmosféra

v rodine, ktorej čaro znásobovalo napäté očakávanie Štedrého večera. Vône unikajúce z kuchyne tiež urobili svoje pri vyvrcholení priprav. Netrpezlivo sme čakali súmrak a – zvony.

Nechýba nám dnes takáto idylka? Budú mať mladšie generácie na čo spomínať a aj v starobe si sprítomňovať najradostnejšie chvíle? Možno by stačilo viac vnímať Vianoce zo stránky duchovnej s rešpektom, úctou a vierou.

Vážené sestry a milí bratia! Ak Vám mám niečo zaželať, nech je to hojnosť tých darov, bez ktorých sa nedá kvalitne prežiť najčarovnejší čas Vianoc – hlavne Božiu milosť, požehnanie, lásku Kristovu. V nej spojení vierou, pokorou a vzájomnou úctou môže aj naše spoločenstvo, náš cirkevný zbor, osláviť príchod betlehemského Pacholiatka s úprimnou radosťou. A keď posilnení vianočnou zvesťou a milosťou dožijeme Nový rok 2011, zaželať sme si vzájomne, nech je to pre všetkých rok požehnaný.

JÁN ŽINGOR
ZBOROVÝ DOZORCA

Z Izajovho pňa vyženie mládnik a z jeho koreňov vyrastie výhonok. Spočinia na ňom Duch Hospodinov, duch múdrosti a rozumnosti, duch rady a sily, duch známosti a bázne Hospodinovej. V bázni pred Hospodinom bude mať svoju záľubu. Nebude súdiť podľa toho, čo mu oči vidia, a nebude rozhodovať podľa toho, čo mu uši počujú, ale v spravodlivosti bude súdiť slabých a správne vynášať výrok biednym zeme. Biť bude zem palicou svojich úst a bezbožníka usmrťí dychom svojich perí. Spravodlivosť bude pásom na jeho drieku a pravda bude opaskom na jeho bedrách.

Vlk bude hosťom u baránka a leopard bude ležať s kozľaťom. Teľa, leviča a krmný dobytok budú spolu a malý chlapec ich pozenie. Krava s medveďom sa budú pásť, ich mladé budú spolu ležať a lev bude žrať slamu ako dobytok. Dojča sa bude hrať nad dierou kobry a batoľa vystrie ruku nad brloh zmije.

V predvianočnom čase

Takmer každý týždeň nám médiá priniesú nejakú senzáciu. Ani tento predvianočný čas nebol na rozruchy, vzrušenia a poplchy skúpy. Mnohé nestoja za reč, ale jeden presahuje rozmer bulvárnosti. Má aj neoficiálny názov „11. september v diplomacii“. Ide o aktivitu internetového portálu Wikileaks. Jeho zakladateľ Julian Assange sprístupnil svetovej verejnosti 250 000 depeší a utajovaných správ americkej diplomacie. Tak sa verejnosť dozvedela skutočné motívy o tom, ako sa správajú veľmoci v situáciách, v ktorých sa rozhoduje o našej budúcnosti. A vraj by mali na svetlo sveta vyjsť aj ďalšie skutočnosti o charaktere bankového sektora.

Nemá význam hovoriť o hodnovernosti alebo obsahu týchto správ. Veď nakoniec sa svet nedozvedel nič nové. Iba to známe: to, čo sme si nechceli pripustiť, je pravda. A nezostáva nič iné, len sa za túto pravdu hanbiť. Nechcem hovoriť ani o autorovi tejto senzácie. Možno je väčší darebák ako diplomati, ktorých správy zverejnil.

To, čo ma prostredníctvom tejto senzácie oslovilo, je moment, keď sa odhalí skutočnosť, keď sa svet dozvie pravdu. Pri troche symboliky sa chcem spýtať, čo by sa stalo, keď by sa hekeri nabúrali do cirkvi? Čo by tam našli? Nemyslím na tajné spisy Vatikánskej knižnice či zvukové záznamy generálneho presbyterstva našej ECAV, ale na moje a tvoje vnútro. Každá organizácia má predsa, nazvime to „kuchyňa“, kde sa varia aj veci, ktoré sa pripeču, niekedy zhoria, aby na povrch, von z tejto kuchyne, vyšlo predsa len niečo stráviteľné.

Ako je to však s našim vnútrom? Významný nemecký teológ Paul Tillich vo svojom diele o hĺbinách človeka hovorí, že keď Boh privedie človeka na hĺbinu jeho života, tak je človek zhrozený. Hanbí sa ako americkí diplomati. Ale práve tam, na hĺbinách, nachádza Boha. Tento moment pravdy je najprv skľučujúci. No evanjelista Ján (3, 19n) hovorí: „A v tom je súd, že

svetlo prišlo na svet...“ Toto svetlo odhalí skutočnú tvár nášho života. Nie je to svetlo vianočných dekorácií, ktoré nás uspávajú vianočnou atmosférou. Naopak, je to svetlo, ktoré nám nedá spať, lebo svieti na naše tajomstvá. Je to nekompromisný súd nad naším hriechom. Takéto odhalenie nie je príjemné, ale oslobodzujúce. Oslobodzujúce nás od hriechu, ktorý je príčinou nešťastného a zúfaleho života. Veď si len predstavme manželov, priateľov, spolupracovníkov, ktorí si vzájomne vytýkajú chyby, nedôveru, neschopnosť. Ak si jeden z nich prizná vinu a povie: prepáč, odpusť mi, aké oslobodzujúce je to pre takýto vzťah.

Človek vraj najčastejšie rieši problémy tak, že ich prehliada. Možno práve na to naráža Ján, keď hovorí: „Do svojho vlastného prišiel, ale jeho vlastní ho neprijali.“ Vždy máme radšej ilúziu ako pravdu. Ale práve u tohto Jána čítame, že nie ilúzia, ale „pravda vás vyslobodí“ (J 8, 32). Ozajstné oslobodenie neprinášajú naše skutky, naše výkony... Naše skutky a zbožnosť hriech nezničia. Ozajstné oslobodenie prináša Kristus.

My sa už nemusíme skrývať ani pred Bohom, ani pred sebou. Naopak práve to svetlo, ktoré nám spôsobilo bolesť a trápenie, možno aj zahanbenie, je pre nás záchranou. ....Tým čo Ho prijali, dal moc stať sa dietkami Božimi.“ Vieme, že sa tým myslí v prvom rade na svetlo betlehemské, ktoré nemá byť súčasťou iba vianočného večera, ale trvalou súčasťou našich životov. Potom sa nemusíme báť, že nám to naše vnútro niekto odhalí, že sa aj do nášho života, alebo do cirkvi nabúrajú nejakí hekeri... Prečo? Lebo tam nájdú Krista.

Ak chceme prežiť tohtoročné vianočné sviatky ako pravé, ozajstné, nechajme sa týmto svetlom Božieho súdu a Božej lásky prežiariť. Aby aj nám zasvietila tá hviezda večne žiarivá, Ježiš sám – Ježiš sám.

MILAN KUBÍK, ZBOROVÝ FÁRÁR

Autentické kresťanstvo

Odpovedia Mu spravodliví: Pane, kedy sme Ťa videli hladného, a nasýtili sme Ťa, alebo smädného, a napojili sme Ťa? A kedy sme Ťa videli ako cudzinca, a prijali sme Ťa? Alebo nahého, a zaodeli sme Ťa? A kedy sme Ťa videli chorého alebo vo väzení, a prišli sme k Tebe? Odpovie im Kráľ: Veru, hovorím vám: Čokoľvek ste urobili jednému z týchto mojich najmenších bratov, mne ste urobili.

MT 25, 37-40

Pán Ježiš Kristus prišiel opäť medzi svoj ľud ako kedysi. Túžil po osobnom, láskyplnom prijatí medzi svojimi. Čo môže byť krajším vyjadrením takéhoto prijatia ako Večera Pánova? A tak sa rozhodol prísť k Večeri Pánovej. Najprv zašiel k nám evanjelikom. Farár miestneho zboru ho s radosťou privítal, ale zároveň taktne upozornil, že pokiaľ chce prísť k Večeri Pánovej, musí najprv absolvovať konfirmačnú prípravu, ale hneď ho aj povzbudil, že v Jeho prípade najmä časť evanjeliá zvládne iste hravo.

Ježiš sa radšej teda vybral do katolíckeho kostola. Aj tam ho srdečne privítali, ale s tým, že pri Večeri Pánovej Mu musí stačiť oplátka. U Adventistov siedmeho dňa Mu kázali prísť v sobotu a v charismatickom spoločenstve po otázke, či sa modlí aj v jazykoch, to už radšej vzdal a sadol si do blízkeho bufetu na malé občerstvenie.

V tom istom čase istý človek hľadal Ježiša. Prišiel preto do kostola na služby Božie. Nejako zvlášť ho neoslovili, spievať nevedel, liturgii nerozumel a kázeň sa mu zdala dlhá a nudná. Pýtal sa ľudí po skončení služieb Božích, ako má nájsť Ježiša. Odpovede boli rôzne: musíš činiť pokánie a obrátiť sa k Bohu, chodiť riadne do kostola, čítať Božie slovo a pravidelne sa modliť. Prijaj Pána Ježiša do srdca a mať istotu spasenia. Bol z toho úplne dopletený, v podstate väčšine tých výrazov ani nerozumel. Navyiac bola zima a tak si unavený a hladný radšej zašiel do blízkeho bufetu. Po chvíli si k nemu prisadol človek, objednal mu teplý čaj a niečo pod zub. Prekva-

pený hľadajúci sa ho pýtal: „Kto si?“ „Já som Ježiš“, znela odpoveď.

Týmto príbehom chcem poukázať na to, že naše kresťanstvo často redukuje iba na učenie. Poznáme Písmo, hádam niektoré verše aj naspamäť. Možno dokážeme vymenovať štyri reformačné zásady – jedine viera, milosť, Ježiš, Písmo. Poznáme pojmy, ako je ospravedlnenie z viery a aj veľa z toho, čím sa ako evanjelici líšime povedzme od rímskokatolíckej cirkvi. Celé toto poznanie je však nanič, ak nemá dosah na každodenný praktický život.

Bojoval azda Luther za reformáciu preto, aby sa pisali hrubšie teologické knihy alebo zakladali ďalšie teologické školy alebo sa viedli učenejšie debaty o kresťanstve? Iste nie. Chcel, aby evanjelium, Božie slovo o tom, ako nás Pán Boh má rád, odpúšťa hriechy svojou milosťou a dáva nový život, prinieslo do života každého človeka to oslobodenie, radosť a silu ako pre Neho. Keď Pán Ježiš povolával svojich učeníkov, čo im povedal? Podľa za mnou a učiním vás teológmi? Nie, povedal im, učiním vás rybármi ľudí, teda budete zisťovať pre mňa ľudí a oslovovať ich v ich praktickom každodennom živote.

Môžeme sa dohadovať o učení – krstoch, znovuzrození, obrátení, Duchu Svätom..., rovnako ako aj o cirkvách, ktorá z nich je tá najsprávnejšia, ale ak sa vytratí vzájomná láska medzi cirkvami, spoločenstvami kresťanov i jednotlivcami, láska, ktorá sa sklóni aj k tomu najmenšiemu v núdzi – tak je naše kresťanstvo o ničom.

Istý súčasný cestovateľ rozprával o tom, že jeho osobný dojem je taký, že

kresťanstvo v našom prostredí stratilo vplyv na praktický život človeka, že ho tu nevidieť, necítiť, nevnímať ako súčasť každodenného života. Naproti tomu opisuje svoju skúsenosť z niektorých hinduistických a budhistických krajín, kde znaky, stopy vplyvu ich náboženstva vidieť na každom kroku. Isteže sú ázijské krajiny, kde tento vplyv možno vnímať oveľa slabšie a naopak sú kresťanské krajiny, kde je kresťanstvo veľmi viditeľné. Ale tento postreh máš svoju výpovednú hodnotu o kvalite kresťanstva u nás na Slovensku.

V Mt 5, 14–16 Ježiš hovorí: „Vy ste svetlo sveta. Mesto, ktoré leží na vrchu, nemôže byť skryté. Ani sviecu nazazihajú a nestavajú pod nádobu, ale na svietnik, a svieti všetkým v dome. Tak svieť vaše svetlo pred ľuďmi, aby videli dobré skutky a vebili vášho Otca, ktorý je v nebesiach.“ Teda podľa toho, akí sme, podľa našich skutkov, ľudia vnímajú kresťanstvo aj Boha vôbec. Ak má byť mesto viditeľné, istotne by ho nepostavili niekde do jaskyne, ale na vrch. Ak má byť naše kresťanstvo účinné, musí ho byť vidieť. Jediná Biblia, ktorú neveriaci ešte čítajú, je náš život, môj, tvoj život.

V stati o falošných prorokoch (Mt 7, 15–23) Pán Ježiš hovorí, že to, či ich duchovnosť a zbožnosť je hodnoverná, poznáme nie podľa ich reči, ale podľa ich ovocia. V tejto súvislosti spomeniem jeden praktický príklad. Istý odborník na čínsku filozofiu feng-šuej uvádza: Aby ste dosiahli vnútornú harmóniu, musíte mať zariadené bývanie v štýle feng-šuej, vybraté správne farebné odtiene, vhodné situované izby a ich zariadenie, musíte sa vyvarovať

patogénnych zón a všetko usporiadať v správnom energetickom prúde. Ale všetko toto vám bude nanič, ak nedokážete odpustiť sebe ani druhým. Inými slovami: zlá energia, patogénne zóny sú hlavne vo vás. Neodpustenie je choroba, ktorá vás zožiera. Namiesto zloby a nenávisť skúste povedať tomu druhému nehnevaj sa, zmierme sa, odpustíme si.

My nepotrebujeme feng-šuej na to, aby sme vedeli, aké dôležité je odpustenie. Veď preto zomrel Pán Ježiš Kristus na kríži, aby nám boli odpustené hriechy. Ale ak hľadajúci človek nenájde nielen toto poslanstvo, ale aj jeho uskutočňovanie medzi kresťanmi, prijme ponuku falošných prorokov, ktorá je častokrát zabalená do atraktívnejšieho obalu ako kresťanské poslanstvo.

Nasledovanie Ježiša Krista je predovšetkým o spôsobe života – žiť ozajstné, autentické kresťanstvo. Boh sa sklonil k nám v Ježišovi Kristovi v tej najväčšej núdzi – našom hriechu – a dal nám svoje spasenie. To, čo od nás, svojich nasledovníkov chce, je, aby sme sa v mene tejto lásky sklonili aj k tomu najmenšiemu v jeho núdzi a podali mu pohár vody. Prakticky žité kresťanstvo je najlepším svedectvom o Božej láske, v ktorej nám On odpúšťa hriechy a svojim Svätým Duchom mení náš život na novú kvalitu. Ten, kto prežil dotyk tejto Božej lásky, nechce si ju nechať pre seba alebo o nej len rozprávať, ale chce ju prakticky naplniť tak, aby po ovocí bolo vidieť autentickosť nášho kresťanstva.

JÁN HROBŇ
ZBOROVÝ FARÁR

*Nasleduj Ježišov príklad,
Ak chceš byť Jeho ctiteľ,
V Ňom je pravej lásky základ,
svojim bol verný priateľ;
pre všetkých na svete žil,
za nich život položil,
preto ľudstvo a zem celá
má v Ňom svojho Spasiteľa.*

Raz poslali k Nemu niekoľko farizejov a herodiánov, aby Ho podchytili v reči. Tí prišli a povedali Mu: Majstre, vieme, že si pravdivý a nedbáš na nikoho, lebo nehladáš na osobu človeka, ale pravdivo učíš ceste Božej. Slobodno platiť cisárovi daň, alebo nie? Máme platiť, či neplatiť? On však videl ich pokrytectvo a povedal im: Čo ma pokúšate? Prineste mi denár, nech ho vidím. A oni priniesli: Spýtal sa ich: Čí je tento obraz a nápis? Odpovedali Mu: Cisárov. Nato im Ježiš riekol: Čo je cisárovo, dávajte cisárovi; čo je Božie, Bohu. A veľmi sa Mu divili.

MK 12, 13-17

K R E S Ť A N O B Ā A N O M N E B A I Z Ě M E

23. nedeľa po Svätej Trojici

TEXT: MK 12, 13-17 „O DANI“; Ž 85, 2-14; F 3, 17-21

Milé sestry a bratia!

Máme platiť dane alebo nie? Táto otázka ma tiež z času na čas napadne. Pravidelne ma prepadne nielen v marci, keď je čas daňových priznaní, ale aj začiatkom júna. Tohto roku to bolo 7. júna. Vtedy som sa dozvedel, že od 1. januára až do 7. júna som vlastne pracoval pre štát a až od 8. júna peniaze, ktoré zarobím, pôjdu skutočne mne. Inak povedané, z každej stoeurovky, ktorú zarobím, 42 „schosnuje“ štát a 58 ostane mne.

Viem, peniaze sú potrebné na dôchodky, cesty, školy atď., takže sa nad to rýchlo povznesiem. Avšak oveľa ťažšie trávim, keď vidím ako sa s týmito peniazmi nás, daňovníkov, plytvá. Ako často putujú naše spoločné peniaze do vreciek politikov, zbohatlíkov a im podobných podnikavcom. A tak niekto býva v ohromnej vile, líže smotánku v televíznej smotánke a my sa hrkoceme po deravých cestách s tunelom v nedohľadne, čakáme v poradovníku na operáciu – niekedy až do smrti – a učiteľia na základných školách, predstavte si, ešte aj v 21. storočí učia bez učebníc, na kolene, a to sme už pár rokov v Európskej únii. Tak platiť tie dane, či ani nie?

Evanjeliá nepíšu, či si Ježiš sám od seba kládol otázku o daniach. Práve naopak, tú-

to otázku mu priamo položili. *Majstre, vieme, že si pravdivý a nedbáš na nikoho, lebo nehladáš na osobu človeka, ale pravdivo učíš ceste Božej. Slobodno platiť cisárovi daň, alebo nie? Máme platiť či neplatiť?* Táto otázka však nebola nevinným akademickým dopytovaním, ani príjemným rozptýlením nudného popoludnia. Táto otázka bola, obrazne povedané, sudom s pušným prachom. Ak sa dnes hovorí, že len dve veci sú isté – smrť a dane, tak o to viac to platilo, keď žil Ježiš. Rímske impérium si dalo – tak ako každý štát – nesmierne záležať, aby každý, čo len trochu dýchajúci človek, dane platil. Odmietnutie platenia nebolo trestné iba preto, že dotčný ochudobnil štátnu pokladnicu, a tým priamo či nepriamo ohrozil napríklad prepych samotného imperátora. Odmietnutie platenia dane bol jeden z najhorších zločinov proti zvrchovanému impériu, ktoré sa tak „úzasne“ staralo o svojich obyvateľov. Zabezpečovalo mier, istotu, poskytovalo priestor na umelecké a športové využitie. Tento veľkolepý útvar vlastne mohol zvládnuť iba božský cisár, ktorého božstvo bolo „prítomné“ a prenikalo každým kútom tejto ohromnej ríše. Nezaplatiť daň, nepodporiť svojou troškou, to nebol iba nevďak, to bolo bohorúhačstvo, no povedzte, takto sa odvdáčiť

najosvietenejšiemu cisárovi, ktorý dňom nocou bdie nad celistvosťou a poriadkom v Rímskej ríši. Čiže ak by Ježiš povedal „neplatte, moji milí, dane“, prorímski herodiáni by ho hneď ohlásili na príslušných miestach a skončil by na kríži o čosi skôr.

Tá druhá skupina pýtajúcich sa, farizeji, tí by s ním aspoň vnútorne súhlasili. Každý aspoň trochu pravoverný Žid mal s platením dane Rímskej ríši nielen finančný, ale hlavne náboženský problém. Platením dane vlastne vyjadroval svoje podriadenie sa cisárovi, akceptoval jeho nadvládu. A keďže cisár sa nechal oslavovať ako Boh, zaplatenie dane bolo akýmsi poklonením sa božskej autorite cisára. A s tým mali Židia problém. Niektorí väčší, iní menší. Ale všetci mali. Veď kto by si s nostalgiou nespomenul na slávneho kráľa Dávida, keď Židia neboli pod nadvládou cudzích, ale pod panovníkom vyvoleným samotným Bohom? Žiadne kompromisy s inými národmi, žiadne klaňanie sa iným bohom, žiadna nadvláda pohanov ako teraz. Kedy už Boh pošle svojho vyvoleného, aby nás oslobodil od týchto nenávidených okupantov? Nemôže to byť náhodou tento Ježiš? Však sa už dokázal mnohými mocnými skutkami, že Boh je s ním. Stačí povedať, aby sme prestali platiť dane, a hneď tu máme povstanie. Ale keď je Boh s ním, nemusíme sa báť ani veľkej Rímskej ríše. Ako odpovie, platíť či neplatíť?

Vlastne akokoľvek odpovie, niekoho si pohnevá. Ak odpovie „neplatíť“, má proti sebe Rímsku ríšu s jej daňovým úradom, ak odpovie „platíť“, tak zbožných Židov, ktorí ho budú mať za kolaboranta. Však poznáte tie otázky, že čokoľvek odpoviete, aj tak nebude dobre. No väčšinou v takýchto prípadoch je na vine otázka, ktorá nie je na mieste a pretláča agendu pýtajúceho sa. Vlastne táto otázka je „nanič“, je od vecí, lebo či odpovieme áno, či nie, nič nové sa nedozvieme. Cieľom farizejov a herodiánov nie je odhaliť pravdu, ale prichytiť Ježiša v reči. Nuž a Ježiš si to všimol, a preto odpovedá „šalamúnsky“: „Čo je cisárovo, dá-

vajte cisárovi, čo je Božie, Bohu!“ Ale čo je vlastne cisárovo a čo je Božie?

Nuž, milí bratia a sestry, v nedávnom, chvalabohu, už minulom režime väčšina nás evanjelikov mala v tejto otázke jasno. Aj keď nie celkom v teoretickej rovine, v praktickej veru úplne. Cisárových čiže komunistických bolo šesť dní v týždni a Boží bol iba jeden – nedeľa, aj to len na dve hodiny. A to bol ten lepší prípad. Bolo veľa aj úplných tajnostkárov, ktorí vieru zavreli len do svojho srdca, takže navonok Boh prehrával s komunistami tak hanebne ako „Žilina s Marseille“ – 0 : 7. Teritória boli jasne vyhranené a vykolikované a životný priestor pre Boha a vieru sa stenčil na minimum. Bohu sme dali srdce, svoje tajné myšlienky, ale to všetko sa väčšinou prekrylo servilným poklonkovaním novodobým cisárom, zafarbeným dočervena. Komunisti vládli pozemskej ríši, svetu, a Boh si hovkal ďaleko na nebesiach. No a človek rozdrapený, natiahnutý ako na škrípec medzi týmito svetmi, rozpoltený herec, ktorý mal na jazyku vždy iné ako v srdci. Pokrivené charaktery, ľudia poplatní svojej dobe. Česť výnimkám, ale väčšinou to bolo takto.

A keď sa tak zamyslíme, ani v dnešnej demokratickej dobe to nie je o nič lepšie. Nikto nás pre vieru už cez dvadsať rokov neprenasleduje, ale to komunistické skóre 7 : 0 či 6 : 1 sa oveľa nezlepšilo. Dnes nie je na vieru čas. Červených cisárov nahradili trh a peniaze, ktorým platíme krutú, otrockú daň. Nielen vierou – na jej pestovanie a obnovu nám nedochádza, ale aj svojimi blízkymi, na ktorých nemáme čas. Premeškáme prvé kroky svojich detí, rúčajú sa nám vzťahy, nemáme kedy pozrieť svojich rodičov. Keby mal týždeň aj desať dní, aj tak by sme si „neuchmatli“ čo i jeden deň pre Boha. Vždy by sa našlo niečo urgentnejšie a prioritnejšie. V našom myslení je svet rozdelený na cisárovo a Božie. Boh živorí na malom fľiačku zeme, obohnaný vysokým plotom, vyhnaný do rezervácie ako nepohodlný Indián. Sem-tam mu hodíme nejakú kosť, keď si „odsedíme“

v nedeľu na službách Božích alebo sa dáme pomodliť za zosnulých rodičov. Cisár si však bačuje na nedozernej planine, má úplnú voľnosť a neobmedzene si kraľuje v našich srdciach. Je to tak – a pohnúť sa veru nevieme. A ani zmena režimu či doby to až tak neovplyvnila. Nuž čo s tým?

Na začiatok je nevyhnutné zmeniť myslenie. Svet, človek či jeho srdce, všetko, čo vidíme a cítime, to vôbec nie je rozdelené medzi Boha a cisára. Žiadne hranice, žiadne teritórie. Všetko, viditeľné aj neviditeľné, je v prvom rade Božie. On to stvoril a jemu to patrí. Aj to cisárovo. Celý svet, vesmír, všetko patrí Bohu. To len my si to chceme rozškatuľkovať, vytlačiť Boha do klietky niekde v rohu, aby nezavadzal, aby sa nestaral. Ale nie úplne, aby sme ho v prípade núdze mohli použiť, vyvolať ako džina z fľaše, keď si už nevieme rady. Avšak Boh je Bohom hlavne preto, že Ho nemožno vytlačiť a všetko je Jeho. A to je aj úžasná správa, niečo nevidané, neslýchané. Boh je prítomný aj v našej práci. Inými slovami aj svojou prácou slúžime v prvom rade Jemu. Každý náš krok, slovo či skutok sa udeje v Božom svete, aby priniesol svedectvo o ňom a nás. Je hlúpe Boha separovať ako odpad. To, čo je cisárovo, je aj Božie.

Ale naopak to neplatí. Nie všetko, čo je Božie, je aj cisárovo. Tak ako sa nehádzu perly sviniam, tak aj niektoré Božie veci sú sväté, oddelené len pre neho. Len Jemu patrí česť a chvála, len on je Boh a stvoriteľ. Len Jeho láska je nekonečná a bez podmienky. Len On bol ochotný obetovať svojho Syna. Nič z tohto nenáleží človeku, akokoľvek by bol úspešný, šarmantný a nadaný. A práve takémuto Bohu sme pozvaní slúžiť v Jeho svete, kde On pôsobí. A pôsobí skrze nás ľudí. Dávať Bohu, čo je Božie tak, že dáme cisárovi, čo je cisárovo. Nezabúdať na svet, lebo je v prvom rade Boží a až potom cisárov.

Tak ako, máme platiť dane, či nemáme? „Dávajme cisárovi čo je cisárovo, a Bohu, čo je Božie.“ Amen.

ADRIAN KACIAN

Omilostil si, Hospodine, svoju krajinu, vrátil si Jákobových zajatých.

Odpustil si vinu svojmu ľudu, ich všetky hriechy si zakryl. Sela.

Stiahol si späť svoju prchkosť, upustil si od svojho žhavého hnevu.

Obnov nás, Bože našej spásy, zruš svoju nevôľu voči nám.

Či sa chceš navždy hnevať na nás, či predľíš svoj hnev na ďalšie pokolenia?

Či nás Ty znova neoživiš, aby Tvoj ľud mal v Tebe radosť?

Ukáž nám, Hospodine, svoju milosť, udeľ nám svoju spásu!

Chcem počúvať, čo Hospodin Boh hovorí, lebo On pokoj oznamuje svojmu ľudu a svojim zbožným, len aby sa nevrátili zase ku bláznovstvu.

Iste je blízka Jeho spása tým, čo sa Ho boja, aby sláva Jeho prebývala v našej krajine.

Milosť a vernosť sa stretnú, spravodlivosť a pokoj sa pobožkajú.

Vypuči vernosť zo zeme a spravodlivosť zhliadne z neba.

Potom dá Hospodin aj to, čo je dobré, a naša zem vydá svoj úžitok.

Spravodlivosť pôjde pred Ním a spása cestou Jeho krokov.

Ž 85, 2-14

Bratia, spoločne buďte mojimi napodobiteľmi a pozorne si všimajte tých, ktorí tak žijú, ako máte príklad v nás. Lebo mnohí žijú tak, ako som vám často hovoril o nich a teraz aj s plačom hovorím, že sú nepriateľmi kríža Kristovho: ich koniec je zahynutie, bohom im je brucho, slávou hanba a myslia len na to, čo je zemské. Ale naša otcina je v nebesiach; odtiaľ očakávame aj Spasiteľa, Pána Ježiša Krista: On mocou, ktorou si môže podmaniť všetko, pretvorí naše ponížené telo, aby bolo podobné Jeho oslávenému telu.

F 3, 17-21

Premiérkin advent

ADRIAN KACIAN

Nie je to tak dávno, čo našou spoločnosťou otriasla násilná smrť advokáta a prvého ponovembrového federálneho predsedu ústavného súdu Ernesta Valka. Po páchateloch sa usilovne pátra a prípad sa pomaly, ale isto presúva do mediálneho archívu. V súvislosti s týmto prípadom sa však stala jedna zaujímavá vec, ktorú médiá nijako obsérne nekomentovali. V deň pohrebnej rozlúčky s Dr. Valkom sa tomuto prominentnému právnikovi in memoriam a jeho rodinným príslušníkom verejne ospravedlnila premiérka Iveta Radičová.

Nuž nevidané, neslýchané. Ani si nepamätám, kedy sa vrcholný vládny predstaviteľ verejne, do kamery, ospravedlnil. Veru priznanie chyby a následné ospravedlnenie sa v našej politickej kultúre nenosí. Sme denno-denne svedkami skôr opačného správania. Politici zatŕkajú, otvorene bezočivo klamú a čo je asi najhoršie, ani trochu sa pri tom nečervenajú. Najabsurdnejšie na tom divadle je, keď chcú vyzeráť dôveryhodne. Ľudia s chybami ako my všetci sa hrajú na neomylných hérosov, polobohov, ktorí sa nikdy neseknú. Ale jasne, že sa pomýlia, však to inak nejde ani v živote, a tobôž nie v politickej funkcii. Ale priznať farbu ani za svet.

Premiérkin počin je v tomto smere výnimočný, aj keď k tomu pravému orechovému mu ešte niečo chýba. Z vlastnej skúsenosti vieme, že ľahšie sa robí pokánie z cudzích prehreškov ako z vlastných. Premiérka sa ospravedlnila za nespravodlivosť, ktorá bola spáchaná za predchádzajúcej vládnej garnitúry, a nie za svoju priamu chybu či chybu jej podriadených. Je to ľahšie aj preto, lebo nespravodlivosť sa udiala počas vládnutia politických súperov, čím sa do sveta vyšle pozitívny signál o morálnej kvalite tej-ktorej vlády. Avšak je tu ešte jedna dôležitá vec hodná povšimnutia. Ospravedlnenie bolo vyrieknuté až zoči-voči hraničnej situácii – smrti človeka. S rizikom zovšeobecnenia možno povedať, že iba tvárou v tvár smrti sme konečne schopní povedať „prepáč“. Vlastne keď sa už ani viac nedá povedať, konečne zo seba vysúkame ospravedlnenie. Viem, môžete namietať, že sú jedinci, ktorých ani strata životov nepohne k ospravedlneniu. Stačí spomenúť katyňskú masaku tisícov Poliakov a sovietske bradaté zatŕkanie, ktoré niektorých ruských politikov neopustilo dodnes. Iveta Radičová sa nad rakvou Ernesta Valka ospravedlnila. Aj keď *až post mortem*, ale chvalabohu predsa. Ostáva dúfať, že sa častejšie dožijeme podobných prejavov zo strany politikov a hlavne nielen pri pohreboch.

A ako to súvisí s adventom? Minimálne v dvoch rovinách. Advent je prípravou na hraničnú situáciu, tú najhraničnejšiu – Kristov príchod. Vlastne oba príchody v jednom – prvý ako bezbranné dieťa niekde na periférii dejín a druhý ako zjavný Pán neba a zeme so všetkým, čo k tomu patrí. A v oboch prípadoch sa nehrá o guľky, preferencie, peniaze a podobné časné pletky. Keď prichádza Pán, ide vždy o život. Jeho záchranu v prvom rade. Práve preto prichádza, aby spasil to, čo bolo zahynulo. No a zoči-voči hraničnej situácii je na mieste ospravedlnenie. Kresťania ho poznajú, je to pokánie. Je nevyhnutné prelustrovať naše životy a vydať počet. Ak neotvoríme svoje vnútro v pokánie, betlehemske svetlo ho nikdy neprežiari a nevyčistí. Priznať chyby je nielen výsostne ľudské, ale v hraničných situáciách sa to stáva aj otázkou života alebo smrti. Kristov príchod je za dverami. Pani premiérka svoj advent už začala, dokonca v predstihu a verejne. A čo my, aj my sme už začali?

Betlehenský pastieri

SAMUEL ŠTEFAN OSUSKÝ

PASTIERI STRÁŽIA STÁDA (L 2, 8)

Vidíš, syn môj, ten tretí, krásny, idylický obraz? Poznáš ho?

Áno, kto by ho nepoznal, rozpomínajúc sa na vianočný stromček a Ježiša? To sú betlehenský pastieri. Pastieri v betlehenskom údolí, v noci strážia stáda ovečiek. Nebesá sú tmavé, len hviezdy sa jagajú, pastieri sú odetí do ovčích kožuchov, na hlavách majú baranice previazané šatkami.

Obraz ukazuje, že títo pastieri boli štyria a podľa jedného apokryfického evanjelia sa volali Misael, Acheel, Cyliánus a Štefan, ale to nie je spoľahlivý údaj, ani to nie je dôležité. Keď aj ich mená nie sú isté, predsa ich postavy aj po 1956 rokoch (zrejme rok, kedy biskup Osuský písal tento text – pozn. editora Igora Kišša) sa spomínajú a budú sa isto-iste spomínať, zakiaľ bude letieť svetom radosná, vianočná zvesť o narodení Ježišom. Aj keď je ich počet neistý, ich kolektívny hlas ako prvých evanjelistov stále zvučne znie a bude znieť. Nebolo to na prekážku, že títo pastieri boli chudobní, že ich pastiersky stav v Ježišovej dobe už nemal také zvučné meno ako za niekdajších patriarchov Abraháma, Izáka a Jáкова. Opačne. V Ježišovej dobe mali pastieri zlú povest'. Považovali ich za zlodejov, lebo vraj rozkrádali stáda zamestnávateľov. Boli teda opovrhovaným stavom, a predsa v Lukášovom evanjéliu sa predstavuje ich milý obraz.

Keď sledujeme zvestovateľov príchodu Mesiáša podľa časového poradia, po Zachariášovi a Alžbete oni boli po anjeloch vlastne prvými heraldami Kristovho narodenia. Alžbeta a Zachariáš pozdravili ešte len počatého, pastieri už narodeného Mesiáša. Čo aj sú z pospolitého ľudu, zaslúžili si to, lebo si ako Zachariáš plnil svoje kňazské povinnosti v jeruzalemskom chráme, tak oni v betlehenskom údolí pásli a strážili stáda ovečiek.

Syn sa pozastavil a namieta: Ako mohli strážiť a pásť v zimnom čase, keď pamiatku Ježišovho narodenia si pripomíname 25. decembra?

Námietka, syn môj, by bola odôvodnená, keby aj Palestína, najmä jej južné kraje, mali podnebie, ako je naše, keby sa aj tam rozoznávali štyri čiastky roka a medzi nimi i zima. Ale to tak nie je. Znalci, cestovatelia, tamojší obyvatelia (pozri opis Svätej zeme od Schnellera, dlhoročného evanjelického kňaza v Betleheme) udávajú, že tam sú vlastne len dve čiastky roka, a to doba sucha a dažďa. Tam je doba tzv. skorých jesenných dažďov od októbra do polovice novembra. Židia začínali rok v septembri, aby mohli v lete vyprahnutú zem poorať, zasiať, a druhá čiastka roka je tzv. doba neskorých, jarných dažďov od marca do polovice apríla, aby mohlo neskôr obilie dozrieť. Aj v decembri je tam tzv. zima mierna, sneh vidno len na končiaroch najvyšších vrchov Palestíny Ěbala (5M 11, 29), ďalej Garizimu v Samárii a najmä Hermona na severe. V údoliach aj v decembri sa tráva zelená, a tak naši pastieri mohli pásť a strážiť. Pravda, noci sú chladnejšie, ale vtedy sa zahaľujú kožušinami a plášťami. Je však možné aj iné vysvetlenie, že údaj, že Ježiš sa narodil 25. decembra, je až neskoršieho dáta. V skutočnosti sa mohol Ježiš narodiť v inej dobe roka, najpravdepodobnejšie v apríli, ak by udalosť o dvanásťročnom Ježišovi v chráme na veľkonočné sviatky bola opisom Ježišovej „bar micva“ (čo je analógia našej konfirmácie). Táto slávnosť židovského dieťaťa bola totiž zásadne v dňoch výročia jeho narodenia. (Pozn. Igora Kišša.) Ak mal Ježiš svoju „bar micva“ v apríli, tak potom bol narodený v apríli.

ZJAVENIE SA ANJELA (L 2, 9–12)

Ako strážili, opretí o pastierske palice, zhovárali sa o tom, čo bolo vtedy najbežnejšie v Palestíne: o príchode Mesiáša, ktorý aj ich, opovrhnutých, vyslobodí z poníženého, pastierskeho stavu, – a hľa, nečakane v jednej noci anjel Pánov postavil sa vedľa nich a sláva Pánova ich osvietila.

Čo to bolo, otec?

Nový úkaz, syn môj, s akým sme sa nestretli pri anjelovi u Zachariáša. Židia to menovali „šechina“ čiže slávoziara, jasný oblak, ako kozmický poslanec Hospodina z nadzemských výšin, ktorý je predzvesťou kráľovského posolstva. Znalci tej doby hovoria, že je to pablesk Božej slávy, podobný slnku, ktorý sa vždy skvie nad Hospodinom. Hospodina nevidno, len jeho „šechinu“ – pablesk a počuť jeho hlas, slovo. Azda bude dobre, keď ti to pripodobním k fanfáram, ktoré vopred ohlasujú príchod významnej osobnosti, napr. kráľa, v našich časoch prezidenta a pod. Fanfáry to oznamujú zvukom a tu sa oznamuje svetlom a hlasom. Apostol Ján to charakterizoval tak, že v prichádzajúcom Božom posolovi „bol život a život bol svetlom ľudí. To svetlo svieti v tme...“ (J 1, 4–9). Svetlo bolo prvé aj pri stvorení sveta, a keď sa svet zatmel, prichádza pre nové stvorenie v duchovnej ríši nové svetlo. To nebolo „videnie“ ako u Zachariáša, nebol to ani „sen“ ako u Jozefa, ale „zjavenie“ v dušiach a vo vnútornom svete. Na to poukazuje slovo „hľa“ a veta „sláva Pánova ich osvietila“. Tak bude pokračovať aj betlehemske dieťa: najprv osvieti duše ľudí a potom cez ich duše vonkajší svet.

Takto sa osvieteným pastierom zjavil nám už známy archanjel Gabriel, ktorý sa prvý raz zjavil prorokovi Danielovi v zajatí so sľubom, že obnoví mesto i chrám po 70 týždňoch (7 plus 62), že zabijú Mesiáša a spustošené bude mesto (Dan 9, 24–26). Druhý raz sa zjavil Zachariášovi, tretí raz Márii a štvrtý raz pastierom. Pastieri sa zľakli, báli sa. Pekne to znázorňuje namalovaný obraz: Dvaja sa sklúčili až k zemi a bojazlivo pozerali bokom, tretí kľací na kolenách a modlí sa, štvrtý stojí, dvíha ruky s odvrátenými dlaniami, akoby zahŕňal príznak. Podobne ako Zachariáš aj pastieri cítili malosť, slabosť, nehodnosť oproti majestátosti a svätosti Božej, báli sa, lebo ako Židia verili, že človek zomrie, keď uvidí Boha Hospodina. Lebo kde je Boh, tam je sväté miesto Raj, ktorý chráni cherub s plamenným mečom. Tam, totiž do raja, sa nemožno vrátiť bez smrti (Sud 13, 22).

Anjel, vidiac bázeň, povzbudil ich: „Nebojte sa!“ Blahoslavené slová pre preľaknutého, ale aj potešiteľné pre bázeň. Najprv musí byť bázeň pred Hospodinom a kde sa už zjavila, tam zaznie aj „neboj sa!“ Tu však zaznelo niečo viac. Zazneli slová: „Veď zvestujem vám veľkú radosť, ktorá bude všetkému ľudu.“ To je odpoveď na ich rozhovory, túžby, nádeje, očakávanie.

Často – na každé Vianoce – sa ozýva táto radostná zvesť, len sa bojím, že vo svojom bohatom obsahu nebýva dostatočne vyvážená. Možnože to zapríčiňuje práve aj to časté opakovanie a pôvodinu presne nevyjadrujúci preklad gréckeho textu ako „zvestujem vám radosť“. V pôvodine je totiž napísané krásnou slovohrou, súzvučnosťou „ja, anjel, evanjelizujem“ teda hlásam evanjelium, a práve toto hlboké slovo „evanjelium“ malo by byť aj nám, ktorí sa voláme evanjelikmi, chválou, že ako ten anjel máme byť evanjelizátormi, zvestovateľmi evanjelia. Evanjelium je podstatným znakom Novej zmluvy pri príchode Ježiša, Mesiáša. Kým slová „nebojte sa“ obracajú zrak pastierov na Starú zmluvu, slová „zvestujem vám evanjelium“ obracajú zrak na Novú zmluvu, kráčajú od Mojžiša k Ježišovi, od Zákona k Evanjeliu. Ale ešte jeden moment je tu dôležitý. Slovo evanjelium sa prekladá ako „radostná zvesť“, ale pôvodne je to „dobrá zvesť“, takže je to logické. Najprv musí byť dobrá, len potom môže byť radostná.

Dôležitý je aj doplnok. Komu patrí oná dobrá zvesť? Anjel povedal „bude všetkému ľudu“. Koho treba rozumieť pod ľudom? Pastieri – Židia, podľa vtedajšieho ponímania rozumeli „všetkému ľudu“ izraelskému, lebo slovo ľud vzťahovali na vyvolený ľud Boží, kým

ostatné národnosti označovali slovom „národy“. Pastieri mu ináč nemohli rozumieť, len čiastočne. Oni ešte nedospeli na úroveň kresťanského univerzalizmu. Pre nich však je dobrá, radostná zvesť preto dobrou a radostnou, že sú synmi vyvoleného národa, lebo keď je v slovách „všetkému ľudu“, rozumej izraelskému, teda je aj im, chudobným a opovrhovaným pastierom.

Tak partikulárne rozumeli aj slovám „dobrá zvesť“ čiže „evanjelium“, lebo ho mohli používať iba v tom zmysle, v akom sa používalo v tej dobe.

Otec, a čo znamenalo pôvodne to slovo? Historicky, Židom znamenalo „dobrú zvesť“, že sa im splní túžba, narodí sa Mesiáš, v ktorom čakali svojho veľkňaza, proroka a kráľa, tri najvyššie hodnoty v ich očiach. Na tieto tri najvyššie hodnoty poukazuje aj anjelovo odôvodnenie: „Narodil sa vám dnes Spasiteľ, ktorý je Kristus Pán.“

Všimni si, syn môj, že tieto tri slová sú písané s veľkým písmenom. Nie bez príčiny. To sú tri piliere, na ktorých stojí Ježišovo poslanie. On je Spasiteľ, Kristus a Pán.

Ale najprv je tu ešte krátkučké slovíčko „dnes“. Málo povšimnuté, presnejšie neoznačované a v dnešných časoch je už aj odmietané. Toto nepatrné slovíčko je prameňom kresťanského letopočtu, ktorým kresťanský svet označuje beh historických udalostí skratkami pred Kristom a po Kristovi. Ale v súčasnosti idú ďalej. Vynechávajú Ho a nahrádzajú skratkou n. l., čo má znamenať: náš letopočet. Nedomyšlené tými, ktorí ho vymysleli. Vymysleli ho, lebo boli proti Nemu, proti Kristovi. A predsa, akoby riadením Božím skryto sa naň odvolávajú, lebo ho menujú „naším“. Áno, našim. To je letopočet, ktorý sa nesie celým svetom. Ústami, listami, aktmi atď. a znamená a bude znamenať nový vek v dejinách života. Píšu ho milióny a milióny na svojich súkromných i verejných a úradných listoch a spisoch. Zaslúži si to, lebo hoci je nepatrné to slovíčko „dnes“, jednak len znamená veľký obratník, na ktorom sa nebeské slnko obracia z neba na zem, otvára sa nebo, zatvorený raj, aby svet zakvitol novou jarou, novou úrodou. Aj ja ho ponechávam, aby sa čitateľ nemýlil, hoci som si vedomý, že novšie teologické a vedecké bádanie dokazuje, že sa tento používaný letopočet zavedený roku 525 mníchom Dionýzom Exiguom, oneskoruje o štyri až sedem rokov. Podržiavam ho a pozorný čitateľ si udané dáta podľa toho ľahko prepočíta.

TRI ZÁKLADNÉ POJMY

Na význam letopočtu poukazujú tri základné pojmy: Spasiteľ, Kristus a Pán. Avizujú nakrátko všetko, čo Židia čakali, celé ľudstvo potrebovalo a Boh vo svojej večnej rade určil. Vždy sa mi svedomie pohne, keď počúvam kázne, výklady na Vianoce a pri tisícových zástupoch poslucháčov kázni sa len tak prešmykne ponad tieto tri známe, nechcem povedať banálne slová, až zodrané, a predsa nie dostatočne vyčerpané, a pritom základné pre kresťanský svetonázor. Tak sa mi vždy videlo, že nebvávajú dostatočne objasnené, nezblížujú, neznázorňujú sa dnešným jazykom. Tieto tri slová idú do jedného ucha a druhým vychádzajú, pričom srdce i myseľ ostávajú chladnými, nereagujú. Stávajú sa ako len ústami odriekaný Otčenáš, o ktorom Luther povedal, že je najväčším martýrom, lebo sa len mechanicky odrieka. Stávajú sa slovami bez obsahu. A predsa tie tri krátke slová, tri mená oznamujú, že sa narodilo troje, čo Židia čakali a kresťania sa dočkali. Celé ľudstvo, všetky veky potrebujú veľkňaza, proroka, kráľa. Veľkňazom je Spasiteľ, prorokom je Kristus a kráľom je Pán.

Otec, čo vlastne znamená to slovo: *Spasiteľ*?

Som rád, synu, že sa pýtaš. Je to slovo, ktoré sa používa len v náboženskej terminológii, slovo duchovné, nebeské a svetskému, pozemskému stvoreniu dosť nejasné, abstraktné. Ježiš niekedy nebeské, duchovné pripodobňoval zemskému, aby ho slabému, ľudskému umu priblížil, znázornil. Tak to skúsime my slabí urobiť tiež. Pamätaj syn môj, že u anjela neodznelo po slovensky „Spasiteľ“, ale slovo židovské, prípadne aramejské,

veď ho zvestoval pospolitým pastierom v betlehemskej údolí. Nevie, ako znelo pôvodne, ale vieme, že sa v Starej zmluve nachádza jedenásťkrát. Z toho, že ho do gréčtiny prekladajú významovo zodpovedajúcim slovom „Sóter“, vysvitá, že presnejšie preložené do slovenčiny Spasiteľ znamená Záchranca. Myslím, že slovo Záchranca je pozemskému, telesnému životu už bližšie, názornejšie, lebo každý človek prežíva chvíle, keď cíti potrebu záchrany a očakáva ju ustavične. Židia ako národ to cítili tiež, keď čakali Mesiáša. A ko-

ho pokladali za najvyššieho ochrancu, záchrancu v tej ťažkej dobe ujarmenia, keď starozmluvní proroci už viac ako 400 rokov zamĺkli a vlastného kráľa nemali? Bol to veľkňaz, biskup, ktorý bol hlavou, najvyššou autoritou národa. On obetoval za národ baránka, vykupoval jeho hriechy. On bol reprezentantom ľudu so svojím chrámom, svätynou, oltárom. On bol útočiskom – záchrancom pred Rimanmi. Počuli sme v hymne Zachariášovej, čo znamená roh oltára: zástitu, záchranu. To mal byť narodený Spasiteľ, Vykupiteľ, Baránok. To bol teokratický ideál Božieho štátu Izraela. V kresťanskom myslení ideme ďalej. Čo bolo u Židov len skultivované, to v Ježišovom profile Záchrancu a po Nóm v kresťanstve je prehĺbené: Ježiš vykupuje, zachraňuje toho, komu hrozí hynutie, skaza na večné vky.

A čo je *Kristus*? Zvyčajne sa chápe ako vlastné, zdogmatizované meno. Jeho význam sa študuje, po jeho obsahu sa pátra, ale zase abstraktne. Sotva kto pamätá, že meno Kristus bolo najprv len písmeno a len vývinom stuhlo na vlastné meno (Cullmann, s. 15). Aké prímene? Ako by mu boli rozumeli naši pastieri z Betlehema, keby im anjel nebol povedal a použil známe židovské „Mešicha“ čiže po našsky „Mesiáš“. Tomu už rozumeli. Veď sa im tisíckrát opakovalo. Nieslo sa Palestínou i diaspórou z úst do úst. To slovo pre nich znamenalo osobu, ktorú človek túžobne očakáva, do ktorej vkladá všetky svoje nádeje, že ho zachráni. Aj dnes „mesianizmus“ vyvoláva podobnú ozvenu. Aj my budeme používať pojem Mesiáš, a nie Kristus, dokiaľ sa budeme pohybovať v Palestíne a v diaspóre medzi Židmi. Až keď prideme s Pavlom medzi pohanov, Grékov, prejdeme na jeho grécky preklad „Christos“.

Čo znamenalo v židovskom pôvode a gréckom preklade „christos“? Náš preklad, ktorý rešpektuje pôvodnú etymológiu, ho prekladá slovom „pomazaný“. U Židov človek býval pomazaný olejom na spomínané tri najvyššie úrady. Nerád používam slovo „úrad“, práve tak ako slovo „pomazaný“. Slovo „úrad“ má nábeh k byrokratizmu. Azda by bolo dobre uvažovať, či by nebolo lepšie hovoriť napr. o trojakom „poslaní“ Ježiša, na ktoré bol „pomazaný“. Aj namiesto „pomazaný“, by bolo azda lepšie užívať slovo „posvätený“, nie olejom, ale svätým, Božím Duchom. Týmto Božím Duchom nadchnutí zvestovali vôľu Hospodinovu starozmluvní veľkí proroci počnúc od Mojžiša. Ako pri kňazstve na čele dlhého radu stál Áron, tak v rade prorokov stál Mojžiš. Narodený Ježiš v novej ríši je veľkňazom Áronom a je prorokom Mojžišom nového duchovného Izraela. On sa obetoval ako veľkňaz. On zvestoval ako prorok evanjelium, Božiu vôľu a milosť, podobne ako Mojžiš zvestoval zákon. Týmto dvojitým konaním je slávnym Dávidom, kráľom, duchovného Izraela.

Sem mieri tretie slovo *Pán*. Dnes konvenčne sprofanizované, politickými prevratmi znevážené, takže sa ani neuvažuje, čo znamená „pán“. U Židov Pánom označovali Hospodina – vládcu, kráľa vyvoleného národa, keď meno „Jahve“ (Hospodin) z obavy, aby ho poskvrnenými ústami neznečistili, vôbec nevyslovovali, len ho napísali hebrejským písmom. V kresťanstve u Ježiša Pán znamená kráľa, vládcu, pána ľudstva, prírody, Božieho kráľovstva, večnej slávy.

Tu ma syn prerušil otázkou: Otec, keď sme v detských časoch pri stromčeku počúvali, že sa narodil Ježiško, prečo ho tak nenazval anjel?

Ťažko odpovedať, syn mój, ťažko sa dostať do hĺbky anjelovej, ale po ľudsky povedané, pravdepodobne preto, že čo aj ho anjel kázal Jozefovi pomenovať Ježišom, v skutočnosti vtedy, keď sa narodil a zvestoval ho pastierom, ešte nebol pomenovaný Ježišom, lebo osobné meno Ježiš dostal až pri obriezke. Ale aj slovo Spasiteľ, Záchranca mu je blízke, lebo meno Ježiš je z „Jehošua“ a to znamená „Osloboditeľ, Hospodin je spása“.

Úryvok z takmer tisícstranového rukopisu

Dr. Samuel Štefan Osuský: Galéria postáv Novej zmluvy
(historicko-psychologická trilógia).

Dielo na vydanie v Transociu pripravuje editor Igor Kišš.

Akordy Vianoc

EMIL BOLESLAV LUKÁČ

Sláva na výsostiach Bohu a na zemi pokoj ľuďom dobrej vôle!

L 2, 4

Uprostred víchric a zápasov, nad morom rozbúrených ľudských duší, do ich bojov a záští, do ich pochybných radostí a skomolených žiaľov, do celej tej zmesice ľudskej znova a znova zaníeva Gloria in excelsis – Sláva na výsostiach Bohu a na zemi pokoj ľuďom dobrej vôle. Na celom svete, znova a znova rozoznejte sa toto dvojtisícročné opakovanie, toto neustále volanie do ľudského inferna. Dvojtisícročná výzva, upozornenie, echo nebies, odzníeva v tisícich a tisícich variáciách z úst najlepších ľudských duchov. Od chóru na betlehemských poliach cez pojordánske mestečká, cez katedry, chrámy a dominácie Rímskej ríše, od východu na západ a novým vlnobitím, odrazom späť na východ, cez storočia až po naše dni ozýva sa tento spev, toto volanie, táto výzva.

Zapadali a vznikali mocnosti, zmizli a povstali národy, spustli a regenerovali sa hnutia, všetko sa hmýrilo a menilo, ale tento spev, jeho echo ako pravidelné úderu hodín, ako neustále memento odzníeva vždy ďalej a ďalej. A ľudstvo kľbčí sa, zápasí, ruje a zúri celý rok, neustále znova a znova, ale v čas, keď príde nové echo tejto výzvy, namodralé ľudské pery zastávajú vo svojich kľatbach, v svojom honosení sa, z úst zmizne na ten čas pena a slina, zmeravené prsty popustia z krčva vyhrážok, úder mimovoľne zastane v polceste zahabene, hlavy odvisnú sebazapoznaním, oči sa zahmlia spomienkami na detský raj a zaposlúchame sa do týchto tajných akordov.

Čože z nich vyznieva?

Sláva na výsostiach Bohu! Sen o sláve má každý, sen o veľkosti, sen o moci, sen o vysokosti.

Kolko takých snov máme! Kolkých očarovala sláva svojím omamným jedom, kolkých zaviedol sen o veľkosti a vysokosti až na pokraj záhuby, ba i do samej priepasti. Kde sú sny Ramzesovcov, Alexandrove, Tamerlánove, Karola Veľkého, Napoleona, čo zostalo zo slávy Semiramidy, Kleopatry, Kataríny, Eugénie?

*Len lebka dutá, zbitľavelá,
čas krutý polype,
tej katedrály nášho tela
dotkneš, sa rozsype.*

Slovenské porekadlo výstižne hovorí: Ľudská sláva – poľná tráva. Vietor prináša – vietor odnáša. Budovať niečo na ľudskej sláve, to je ozaj ako budovať na piesku. Ľudská to dnes Hosana, zajtra Ukrižuj! Dnes sláva – zajtra výsmech, dnes moc – zajtra priepasť. Ľudská sláva nie je sláva na výsostiach, je to len sláva na nížine, ba dokonca sláva v hlbine. Sláva ľudská nie je dom na granite, ale na menlivej pôde, malý pohyb už múry praskajú. Prvoviaňočné akordy znejú mementom takejto slávy a takejto vysokosti.

Ozajstná sláva je len v trvanlivosti, nepremennosti, stálosti, ozajstná sláva patrí večnosti, Pánu večnosti. Opravdivé výšky, teda opravdivé hodnoty sú len v tom, čo sa neustále opiera o myšlienku večnosti. Trvácnosť ľudského diela je podmienená tým, akou intenzitou myslelo sa pri jeho uskutočňovaní na večnosť, na Boha. To je ten zorný uhol večnostný. I keď niet absolútnej ľudskej trvanlivosti, jednako je silnejšia alebo menšia intenzita myslenia na večnosť, na Božiu vysokosť, na Božiu slávu. I v samých dejinách kresťanstva tie

doby boli ľudsky rečeno slávne a vysoké, v ktorých táto intenzita bola silnejšia, úprimnejšia, vreľšia, doba prvokresťanských vyznávačov a martýrov, doba mystiky, doba veľkých náboženských spisov, doba obnov a doba pietizmu. Tam, kde táto intenzita poklesla, kde sa viac myslelo na ľudskú slávu a ľudskú vysokosť, tam bol úpadok. Slávu treba hľadať na výsostiach Ducha, inde jej niet a nebude. Slávu treba hľadať v ozvenách duše, v hodnotení svedomia. To je odkaz prvej Glórie, prvých Vianoc.

A na zemi pokoj! Aká to ironia, zžieravá, strašlivá. Dvojtisícročná výzva opakuje hneď na druhom mieste toto úžasné Božie pranie. Nuž a či treba neustálejšieho volania a želania? Ľudské dejiny sú dejinami ustavičných bojov a nepokojov, vírov a zápasov za egoistické chiméry. Dravé prúdy sa križujú v šialených súbojoch, nenásytne imperializmy jednotlivcov i celých celkov, ba všetkých-všetkých ľudí vháňajú vždy znova do krvavých výprav vzájomne sa zožierajúcich. Boj všetkých proti všetkým to je červená niť histórie. A do tejto ozaj neľudskej komédie, ako to vraví básnik Krasiňski, od dvochtisícročí zaznieva mohutný hlas vianočného chóru: *A na zemi pokoj!* Už osemsto rokov predtým znie ironicko-skeptický rezignovaný hlas veľkého proroka Jeremiáša „pokoj, pokoj ješto není pokoje“, ale slovo betlehenských polí nemá túto rezignáciu, nemá tento zúfalý odtienok. Je pravda, že i ono sa zdá byť márnym, výsmešne znejú i do týchto slov nespočetné zápasy od tých čias i hrozná vajatanie dneška, ale táto výzva nepustí sa do svojho vínša, ba cítime, ako sa stáva z veku na vek naliehavejšou, ako čím ďalej tým viac súri konečné zrealizovanie svojej vidiny.

Videli sme, ako práve na základe tejto betlehemskej výzvy, tejto vianočnej vidiny a jej príkazu pokoja robili veľké obrazy a plány pokoja najvyššie hlavy ľudstva, od Augustína počnúc až po Kanta i ďalej. Vi-

díme, ako všetkými nepokojmi, vojnami a zmietaniami neustále zopakúva sa jedna snaha: ako by mohol byť pokoj trvalým. Trvalým medzi národmi a medzi triedami. Čím je táto snaha, ak nie ecom vianočnej výzvy? Kto ju vzbudil, kto ju podnecuje, ak nie kresťanská civilizácia a Ten, ktorý ju pohol a ju stráži? Ale práve preto, lebo v nej odznela a odznieva najklasickejšie, nebude uskutočnená do tých čias, kým bude kresťanstvo vynechané z hry.

Bez zachovania a bez rešpektovania najväčších princípov kresťanstva: pravdy, spravodlivosti a milosrdenstva nebude nikdy plného pokoja. Vždy vzniknú nové a nové rušivé momenty, vždy nanovo sa rozpútajú všetky bezohľadnosti i v najlepšej zorganizovanosti sveta, ak želanie pokoja nebude želanie betlehenské. Vždy budú neuralgické body dnu i von, v šírke a v hĺbke, kým Treuga hominum nebude Treuga Dei. Augustín to povedal krásne: „Nepokojné je srdce moje, kým si v Tebe neodpočinie.“

A všetko toto súvisí s tretím akordom prvých Vianoc na betlehenskom poli. *Pokoj ľuďom dobrej vôle.* Comprendre çeest pardonner, hovorí francúzske príslovie. Na ľudských dušiach sedí akási bábelská kľatba: neporozumenie. Nielen jazyk je cudzí, vôľa je cudzia, križujúca sa, odporujúca si. Niet dobrej vôle medzi jednotlivcami, niet jej medzi národmi. Nedostatok dobrej vôle odsotí ľudí od seba do desivých dialok, z ktorých je preťažké každé zblížovanie sa. Žijeme v časoch ustavičného upodozrievania sa ľudí, nik nikomu v ničom neverí, každý v každom vidí zlú vôľu, zlý úmysel. Ľudia vidia v sebe brigantov a desperádov a niektoré ich skutky tomu naozaj nasvedčujú. Strata viery v absolútne hodnoty priniesla stratu viery i v hodnoty relatívne, nielen viera v Boha sa stratila, ale paralelne s ňou sa stratila i viera v človeka. Viera v slovo človeka, viera v úmysel človeka, viera v skutok člove-

ka. Od človeka k človeku je často dlhšia cesta ako od kontinentu ku kontinentu. Skôr precestuješ more, ako preklenieš túto vzdialenosť. Skôr preniesieš horu ako srdce človeka. A do tejto odvekej dialky, ktorá ľudí od seba delí a je zárodkom všetkých ich nešťastí, zaznieva slovo: Ľuďom dobrá vôľa! Tá dobrá vôľa, ktorá porozumie, ktorá pomôže z ťažkostí, ktorá pri-

bližuje, zmieruje, zjednocuje v úmysloch i v skutkoch.

Vianočná kázeň z knihy

Emil Boleslav Lukáč:

Kam Ho položili? Meditácie o kresťanstve a dnešku.

2. vydanie

Liptovský Mikuláš : Tranoscius, 1947.

Pri 110. výročí narodenia

E. B. Lukáča

Vianoce, radostné Vianoce

*Keď som bol dieťaťom,
Ježiška čakal som
a On vždy prišiel
i s vianočným stromčekom.
Vianoce, radostné Vianoce!*

*Keď prešli tie letá,
musel som do sveta...
Duša vás spomína,
v túžbach k vám zalieta,
Vianoce, detinské Vianoce!*

*Keď ťažkosť odvekú
bolestí a hriechu
prenášam, Kriste môj,
daj mi na potechu
Vianoce, pokojné Vianoce!*

*Keď prídu úzkosti
a smrti bolesti,
popraj mi, Bože môj,
z otcovskej milosti
Vianoce, nebeské Vianoce!*

FEDOR RUPPELDT
ŽILINA 15. DECEMBRA 1925

Predvianočná báseň

BORIS MIHALKOVIČ

Vstať nadržanom, keď je ešte tma,
a k Bohu náhle máš tak blízko.
Svet rozovrie ti zaraz putá sna,
keď kráčaš snehom jak pes s chladným pyskom.

Odhŕňači už spustili svoje pluhy,
v nemocnici zažali sa prvé svetlá.
Nebo sa stráca v šere, bez farieb dúhy,
čo by sa nad Modrou s anjelmi stretla.

Nad domami nie sú vyvesené viechy
a veru neviem, či Boh zakaždým len odpustí,
či v láske jak v líhu porozpúšťa hriechy,
alebo či nás pošle odpracovať si ich do pusty.

Tichá noc

MILAN RÚFUS

Vianoce ako prváková písanka.
Machule mlák a zalievanie dažďa.

Jak práčovňou sa krajom para valí.
Keby sa teraz Kristus narodil,
pre hmlu by sme ho nezbadali.
I vyrastal by z betlehemskeho blata
jak deti všetkých tesárov,
túlavé, hladné, veselé.
Herodes nemusel by vraziť nemluviatá
a nebolo by trojkráľovej nedele.

Je tichá noc.
Ó, ďaleko je,
detstvo, k tvojmu brehu.
Tu iba strechy svetielkujú
so zdrapmi stopeného snehu
jak zablatené zástavy.
Nič nového pod mesiacom.
Cirkulár planét sa bez premeny krúti.
Psy vyštekujú spod plotov.

Do týchto Vianoc škrípavých
ako nôž zabodnutý
sa chvejem svojou samotou.
Ohorok sviečky.
Oriešok na tanieri.

A pokoj išiel bohvie kam.
Je Štedrý večer.
Je večer po večeri.
Ospalý kocúr drieme na pokrovci.
Už rozišli sa nocou Rúfusovci
zaspievať sviatky starenkám.

Len syn sa v sebe plahočí,
syn mrmle do obručí.
Je tichá noc a do noci
vo dvore psíček skučí.
Syn. Mĺkvy pre život
a príliš živý pre sen.
Na prázdnych pohároch si vyklopkáva pieseň.

Nie je to spev,
len vábenie
myšlienok ukrytých.
Zo strechy voda klopká.
Izba je ako hrobka.
Len starodávne hodiny sa potkávajú na stene.

Tik tak, tik tak, tou svätou nocou zaznieva.

Svetozár Hurban Vajanský

VIANOCE

Borí sa už starý svet,
schne a vädne;
duchu nepomáha vzlet,
stlie a padne!
Rímska stavba padá v rum,
hynie systém múdrych dúm!
Už sú na dne, už sú na dne!

Zlato tratí vábny lesk,
život cenu;
čuješ všade bôľny stesk:
Zmenu! Zmenu!
Márnosť všetko, hnis a prach,
múdrym iba samovrah!
Svety stenú, svety stenú!

Narodil sa Kristus Pán!
Radujme sa!
Sám Boh zišiel v zemský stan:
veseľme sa!
Zatíchol už bôľny ston,
nový v svety zvučí tón –
po nebesá, po nebesá!

MÔJMU TURCU

Keď zima peruľach vetra vletí
v náš Turiec, srdce moje divno splesá:
Ja vidím, jako tlstý Lysec pnie sa,
jak úbelovým sňahom Kriváň svieti.

A hory blížia sa jak v jasnom lete
dno morské; formy vrchov čisto, jasno
sťa hautrelief sa zračia. Snivo, riasno
stráň stelie koberec svoj ku ich päte.

Zvod nebies za nimi sa spúšťa nadol
a prehľbuje v šedú ľahkú diaľ,
stín Tlstej ostro do doliny padol...

A ticho, ticho jak vo svätom chráme,
niet ruchu, hnutia v tomto raji skál:
len kaňúr kolá nad Minčovom láme.

VIANOCE 1898

Hory naše smutno čneli, smaragd ich už dávno zmiznul,
keď ich tichou nocou mrázik po vysokých hlavách liznul,
holé hlavy, holé hlavy, plešivé jak móдне bábky,
darmo, darmo želali si peknej, zimnej čiapky.

Dole blato, tma a šedosť, cesty ťažké, bezvýchodné,
na stolíku redaktora čmudná lampa horí vo dne;
tma a šedosť na ulici, nebo kalné, husté mlhy,
radosť krátka, ale smútok otupný a dlhý.

Ale všetko má svoj koniec, chvála Bohu, že i smútok:
zavial razom čerstvý vietor od Lubochne i od Vrútok;
zjasnelo sa, očerstvelo, mlhy razom odleteli,
a tie moje milé hory v biely plášť sa zaodeli.

Dobre, dobre, milé hory, už som veru tajne smútil,
či vás azda dáky Dreyfus neskazil a nepomútil,
či vás azda nenaviedol dáky mladý modernista,
aby ste vo všednom rúchu privítali Jezu Krista?

Dobre, dobre, milé hory! Briliantmi horia Stráne,
keď to sporé zimné slnko lúčom svojim hodí na ne.
Sviatočný háv obliekli ste vítať slávu Betlehema!
Blatu, mlhe, tmám a smútku, anatéma, anatéma.

S. H. Vajanský,
portrét,
perokresba
V. Stašíka

Hľadá sa skutočný Ježiš

JEŽIŠOV PŮVOD PODĽA SÚČASNÝCH BESTSELLEROV

Chcete zbohatnúť a stať sa slávnym? Napíšte dobrý román s historickými reáliami z Ježišovho života, použite utajované archívne dokumenty, nájdite vhodného vydavateľa, a ste za vodou. Svedčia o tom Dan Brown a jeho slávne bestsellery, autori autori Michael Baigent, Richard Leigh a Henry Lincoln, a s ich knihou Svätá krv a svätý grál, alebo román krétskeho spisovateľa Nikosa Kazantzakisa Posledné pokušenie Krista, ktorého filmová verzia bola v roku 1988 nominovaná na Oscara. K najnovším publikáciám patrí kniha amerického profesora Jamesa Tabora Ježišova dynastia, dosiaľ vydaná v 21 jazykoch.

Čo majú spoločne uvedené tituly? Tému. Pokúšajú sa opísať presne to, čo sa stalo pred 2000 rokmi, a zodpovedať otázky: Viedol Ježiš milostný život? Mal deti s Máriou Magdalénou? Kto bol Ježišovým skutočným otcom? Kde leží hrob jeho matky? Atd.

To, že sú takéto témy žiadané, dokazuje aj dnešný čitateľ, ktorý túži poznať utajovanú pravdu. Veď posledná Brownova kniha vyšla v náklade 6,5 milióna kópií. Ešte pred prvým dňom predaja museli vydavatelia objednať ďalších 600 000 kusov.

Kým knihy typu *Da Vinciho kód* predstavujú vzrušujúce fiktívne čítanie, ďalšie vytvárajú dojem odborných vedeckých publikácií. Napokon kto iný by mohol podať lepšie stanovisko než človek, ktorý „vyše tridsať rokov študoval kresťanské dokumenty a viedol archeologický výskum v Izraeli“ (Hudák, Vladimír. Našiel sa otec? Pôvod Ježiša podľa evanjelií a z pohľadu vedcov. Plus 7 dní, 18. 12. 2009) a navyše sa túži oslobodiť od cirkevných záverov prijatých v neskoršom období?

Za odborníka v oblasti dejín ranej cirkvi, kresťanskej literatúry a archeológie sa považuje už spomínaný James D. Tabor. Sám sa netají tým, že svojou

knihou *Ježišova dynastia* chce spôsobiť revolúciu v doterajšom pohľade na Ježiša Krista. Autor chce zrekonštruovať skutočný príbeh na základe pravých dokladov podložených archeologickými vykopávkami a štúdiom pôvodných prameňov. Výsledkom je však neodborná publikácia, ktorá ponúka lacné a nevedecké závery. S prameňmi pracuje tendenčne a nespoľahlivo. Prichádza k záverom, ktoré do diskusie neprinášajú nič nové. Opakuje námietky, ktoré dávno pred ním zazneli z úst židovských a pohanských oponentov kresťanstva. Taborovu knihu možno preto zaradiť k románom s dobre prepracovanou konšpiračnou teóriou, nie k vedeckému príspevku do ďalšej diskusie.

Ježišovo narodenie

Nie je priestor venovať sa všetkým témam, ktoré sú časťou súčasťou konšpiračných teórií. Zbežne sa pozrieme aspoň na niektoré. Veľkou témou je Ježišovo narodenie z panny. Kritici si kladú otázku, ako je možné, že tejto udalosti sa venujú iba dve evanjeliá zo štyroch (Matúš, Lukáš). A navyše sa nezhodujú v základných informáciách.

Je to možné, ak pripustíme, že obaja

evanjelisti pisali pre dve rozdielne skupiny čitateľov. Matúš písal pre veriacich zo židovského prostredia, v ktorom naďalej prevládala patriarchálny model rodiny. Preto nás nemôže prekvapiť informácia, že anjel sa rozpráva s hlavou rodiny, s Jozefom, a nie so ženou Máriou (Mt 1, 18–25). Podobne Lukášov spis je sociálne orientované evanjelium, v ktorom majú priestor spoločensky menejcenné skupiny a Mária v tomto prípade nie je výnimkou (L 1, 26–38).

Je málo pravdepodobné, že by sa ďalší dvaja evanjelisti vyhýbali tejto téme kvôli jej malej hodnovernosti. Bádania sa zhodujú v tom, že tradícia narodenia z panny bola známa iba úzkemu kruhu kresťanov, preto sa objavuje iba v dvoch evanjeliách. Okrem toho evanjelista Marek nemal záujem podať presný Ježišov životopis. Sústredil sa na to, čo má pre neho kľúčový význam. Je to vyznanie, že Ježiš z Nazareta je Syn Boží. Z toho dôvodu sa venuje pašiovému príbehu, smrti a vzkrieseniu, ktoré má dosah na život každého človeka. Preto posledné dni Ježišovho života zaberajú v evanjeliu najviac miesta. Podobne evanjelista Ján nerieši otázku Ježišovho pozemského pôvodu, ale naopak, potvrdzuje jeho nebeský pôvod.

Syn rímskeho vojaka

V druhej polovici 2. storočia sa v židovskej rabínskej literatúre objavilo tvrdenie, že Mária porodila syna rímskemu vojakovi Panterovi. Bola zasa znásilnená a jej nemanželský syn Ježiš zomrel potupnou smrťou na kríži. Toto je jedna z teórií, ktoré sa s obmenami trajú až dodnes.

Pre „hľadačov pravdy“ zostáva nezodpovedaná otázka, kto je Ježišovým skutočným biologickým otcom. Podľa profesora Tabora pravý Ježišov otec *Tib(erius) Iul(ius) Abdes Pantera*, ktorého hrob bol objavený v roku 1859, leží v nemeckom Bingerbrücker.

Ludia ako Tabor podliehajú racionalizácii niektorých udalostí z Ježišovho života, o ktorých nepochybovali ani samotní pisatelia evanjelií. No tak ako pri otázke Ježišovho narodenia aj pri vzkriesení by bolo dobré prenechať priestor Božiemu tajomnému konaniu. Pretože ak nepripustíme Boží zásah pri Ježišovom narodení, tak ho musíme vylúčiť aj pri zázrakoch, uzdraveniach a zmrŕtychvstaniach, ktoré potvrdzujú všetci evanjelisti. Obmedzením Božieho zásahu tak sploštíme Božie zvrchované konanie, z Ježiša urobíme podvodníka a z evanjelistov výmyselníkov s bohatou fantáziou.

Navyše všetci štyria evanjelisti sa zhodujú v tom, že rozprávanie o Máriinom panenstve nemá rozhodujúci význam pre spásu veriacich ľudí. Rozhodujúcim je Ježišova smrť na kríži a Jeho zmrŕtychvstanie.

Ježišova družka

Ak si myslíte, že *Da Vinciho kód* je jedinou knihou, ktorá sa zaoberá Ježišovým vzťahom k Márii Magdaléne, myľte sa. Touto témou sa zaoberajú mnohé knihy (napr. *Svätá krv a svätý grál*, *Posledné pokušenie Krista* atď.). Túžba po senzácii však spôsobuje zmätok v hlavách mnohých kresťanov. Spomínam si na jednu zbožnú ženu, ktorá po prečitani *Da Vinciho kódu* bola úprimne presvedčená, že patrí do pokrvného príbuzenstva Márie Magdalény a Ježiša.

Ak sa naozaj chceme zaoberať Ježišovým pokrvným potomstvom, musíme mať na to reálne podklady. Historické, biblické, archeologické alebo genealogické podklady však nie sú k dispozícii. Evanjelisti nehovoria nič o Ježišovom zväzku s nejakou ženou. Ak by nejaký existoval, prečo by ho popierali? Čo by ich k tomu viedlo? A či to špekulatívne, čo získame zistením, že bol Ježiš ženatý? Kráľovského potomka s nárokom na trón? Či Ježišova smrť na

kríži nie je jeho dostatočným svedectvom odmietnutia túžby po svetskej moci?

Ukradnuté telo

Začiatkom roka 2007 obletela svetom správa, že v Talpiote, jednej z častí Jeruzalema, bola objavená hrobka s kosťami Ježiša, Márie Magdalény a Márie. Táto správa akoby chcela dosvedčiť rozšírené tvrdenie, že Ježišovo telo ukradli učeníci a uložili na inom mieste (porovnaj Mt 28, 13). Archeológovia, teológovia a špecialisti z odboru epigrafiky však vyhlásili, že závery sú ďaleko od pravdy a ich cieľom je skôr zarobiť peniaze.

Evanjelisti sa nesnažia vysvetliť Ježišovo zmrŕtychvstanie. Zdôrazňujú, že to bol Boží zásah. Odkazujú síce na prázdny hrob, ale omnoho väčšiu váhu kladú na stretnutia so Vzkrieseným. Podobne apoštol Pavol, dvadsať rokov po Ježišovej smrti, predpokladá prázdny hrob, ale nepoužíva ho v argumentácii s neveriacimi.

Dôkazom Ježišovho zmrŕtychvstania sú pre neho všetci svedkovia, známi v ranej cirkvi, ktorí sa stretli so vzkrieseným Ježišom (1K 15, 5–8).

Namiesto záveru

Nie je to prvýkrát a ani naposledy, čo je spochybňovaná hodnota biblických výpovedí o Ježišom živote, smrti a vzkriesení. Majme však na zreteli, že v samotnom jadre evanjeliovkej zvesti sa nachádzajú paradoxy ťažko akceptovateľné čistým rozumovým uvažovaním (Boh sa stáva človekom, Boh zomiera...). V tomto zmysle nie sú pohnútky pisateľov evanjelií ani apologetické, a už vôbec nie logické. Božie konanie v Ježišom príbehu si vyžaduje od čitateľov evanjelií istú otvorenosť voči Božiemu konaniu. Túto otvorenosť kresťania nazývajú vierou. Ježišových nasledovníkov nepresvedčila sila argumentov, ale sila Božej lásky vyjavenej v golgotskom príbehu.

ANDREA KOREČKOVÁ

(AUTORKA JE NOVOZMLUVNÁ TEOLOGIČKA)

Hymna lásky

A čo by som ľudskými jazykmi hovoril, aj anjelskými, a lásky by som nemal, bol by som iba cvendžiacim kovom a zvučiacim zvonom. A čo by som vedel aj prorokovať a poznal všetky tajomstvá a mal všetko možné poznanie, a čo by som mal takú vieru, že by som hory prenášal, a lásky by som nemal – nič nie som. A čo by som rozdal všetok svoj majetok, i telo si dal spáliť, a lásky by som nemal, nič mi to nepomôže.

Láska je trpezlivá, láska je dobrotivá, nezávidí, láska sa nevystatuje a nenadáva; nie je neslušná, nie je sebecká, nerozčuľuje sa, nezmyšľá zle, neraduje sa z nepravosti, ale teší sa s pravdou; všetko znáša, všetkému verí, všetkého sa nádejá, všetko pretrpí.

Láska nikdy neprestane. Ale prorocktá sa pominú, jazyky umlknú, poznanie sa pominie. Lebo sčastky poznávame a sčastky prorokujeme, ale keď príde dokonalé, čiastočné sa pominie. Keď som bol dieťa, hovoril som ako dieťa, zmýšľal som ako dieťa, usudzoval som ako dieťa; ale keď som sa stal mužom, zanechal som detské spôsoby. Doteraz totiž vidíme len hmlisté obrazy, akoby v zrkadle, ale potom tvárou v tvár. Doteraz poznávam čiastočne, ale potom poznám tak, ako aj mňa poznal (Boh). Teraz však zostáva viera, nádej, láska, to troje, ale najväčšia z nich je láska.

Pocta Bjørnsonovi/Tribute to Bjørnson

BRATISLAVSKÝ HRAD, 27. OKTÓBRA 2010

Potlačovanie práv Slovákov vyvrcholilo v roku 1907, keď uhorský minister školstva gróf Apponyi presadil tvrdý maďarizačný zákon, ktorý znamenal totálny zákaz slovenčiny v slovenských školách (jej vyučovanie bolo aj tak veľmi obmedzené). V tom istom roku bolo krvavo rozprášené zhromaždenie Slovákov v Černovej pri Ružomberku – uhorski žandári strieľali do davu a okrem mnohých ranených dvanásť ľudí zahynulo.

V súvislosti s tým publikoval Bjørnson v rokoch 1907 – 1908 v európskej tlači protestné vyhlásenia. Jeho články a prejavy o Slovákoch sledovala celá Európa. V tlači sa k tomu vyjadrili známe európske osobnosti a Bjørnson dostal veľké množstvo ďakovných listov.

MARTIN HUMPÁL, ČESKÝ NORDISTA

Slnčné, jasom prežiarené popoludnie. Slovenská národná knižnica spoločne s Nórskou kráľovskou knižnicou otvárajú spoločnú výstavu dokumentov a umeleckých artefaktov pri stom výročí úmrtia veľkého nórskeho spisovateľa, autora nórskej hymny a jedinečných svetoznámych literárnych diel, spisovateľa, nositeľa Nobelovej ceny, patriota Bjørnstjerne Bjørnsona, ktorý sa zaslúžil nielen o nórsku štátnu samostatnosť, ale aj o vyslobodenie Slovákov z jarma uhorskej politiky.

Bjørnsona na Slovákov a ich ťažké postavenie v Uhorsku upozornili významní českí vlastenci Eduard Lederer, Karol Kálal a Adolf Heyduk potom, ako sa zoznámili s jeho vystúpením na obranu haličských Rusínov. Požiadali ho, aby pozdvihol svoj neobjasný hlas i na obranu Slovákov. Tragickým podnetom na Bjørnsonovo echo – ozvenu českých i slovenských prosieb – stali sa najmä udalosti v Černovej neďaleko Ružomberka v roku 1907, počas ktorých pred vysviacou tamojšieho kostola zazneli strely uhorských

žandárov. Zahynul celý rad Černovanov, zreľých mužov a žien, ale i starcov, mládencov a panien. Krv sa doslova potokom liala dolu dedinou.

Uhorsko bolo obžalované za hrozný, nenávisťný čin. Žaloval Bjørnson, žalovali veľkí mužovia Európy, žalovali Slováci. Odvážne, statočne, neobjasne, priamo a úprimne sa dožadovali novej kultivovanej Európy.

Bjørnson vystúpil nezabudnuteľne: *Na ten kostolík sa chudobní Slováci vyzbierali po halieroch. Bolo ho treba vysvätiť, ale oni chceli počkať na vlastného farára, ktorý bol v tom čase vo väzení. Lenže maďarský biskup rozhodol, aby sa kostol vysvätil práve v čase, kým ich farár bol preč. Zišli sa teda štyria maďarskí farári, bol tam aj jeden maďarský Stuhlrichter (niečo ako policajný komisár) a žandári. Ľudia sa natlačili do úzkej uličky pred svojím kostolom. Chceli kňazom a žandárom zabrániť, aby vošli do kostola. Naveľa jeden z maďarských farárov (zdôrazňujem, farár!) povedal kočišovi, aby pokojne prešiel cez ľudí! Krik, kvílenie, kone šliapu po ľudoch, niekto kone za-*

chytí a drží ich. Vtedy dáva Stuhrichter povel k streľbe. Na vzdialenosť piatich, desiatich krokov! Bez akéhokoľvek varovania! Strašný výsledok dnes pozná celá Európa.

Slovákov sa Bjørnson zastal bezprecedentne a Slováci z tej duše ďakovali Bjørnsonovi. Stovky slovenských osobností sa podpísali pod list, ktorý sa zrodil v Martine: ...*Vaše Blahorodie! My nemáme kultúrnej inštitúcie, ktorá by Vám mohla dôstojne poďakovať sa za Váš skvelý, na svet hovoriaci čin. Všetky naše kultúrne ústavy sú zničené. My stojíme tu bez vyššej národnej reprezentácie. Preto prijmite veľkú vďaku od jednotlivých verných synov a dcér slovenského národa, ktorých srdcia naplnené sú láskou a vďačnosťou.*

Bjørnson vo svojich obhajobách pokračoval a využil na to celý rad príležitostí. V mníchovskom časopise März v roku 1908 uverejnil stať Maďarské panovanie, v ktorom o Slovákoch v Uhorsku uviedol: ...*Všetci, ktorí sú nadaní, poslanci, spisovatelia, ľudoví rečníci, redaktori, kňazi, učitelia, sú prenasledovaní všetkými možnými prostriedkami... Tlač ostatných národností zafažujú Maďari množstvom procesov, pokutami i žalármi, takže zaniká list za listom... Čo však musím označiť za najhoršie, to je veľkomaďarská zvyklosť pri voľbách. Volebné právo majú len Maďari. Ustanovenia v ňom rovnajú sa babilonskému zmäteniu. V Uhorsku nepovoľujú voľnosť zhromaždenia. Ľudové zhromaždenia ostatných národností boli zakázané...*

Nečudo, že európska politika sa po takýchto burcujúcich statiach začala lepšie prizerať na politické

pomery v strednej Európe a spoznávať ich. Rodilo sa presvedčenie, že je nevyhnutné ich zmeniť. Aj preto Slováci – Svetozár Hurban Vajanský, Vladimír Hurban Vladimírov, Fedor Ruppeldt a ďalší – písali Bjørnsonovi, informovali ho o nových príkoriach a adresovali mu vďačné riadky. Vajanský napríklad: ...*Večnou hanbou by bolo, keby sme sa neozývali s vďakou a blahodarným veľikému severnému veštcovi. Čin Bjørnsona za Slovákov je zlatým, veľkým váhu majúcim listom v jeho vencí nesmrteľnom. My preto prijímame celou dušou medzi seba nórskeho básnika a sme hrdí na jeho straníctvo...*

Žiaľ, Bjørnson čoskoro nato – pred sto rokmi, 26. apríla 1910 – umiera. Slovensko, ktoré chcelo a chce byť vďačné Bjørnsonovi v roku stého výročia jeho úmrtia vďačne spomína. Martinčan, ťažko chorý, a predsa bodrý básnik Ladislav Lajčiak vydal v lete 2010 svoju skromnú „poctu Bjørnsonovi“ knižičku čiernovských básní – modlitieb *Rodiskom múk a nádeje*, a v nej i svoju – pevnú sfa bralo – dávnejšiu už bjørnsonovskú báseň:

I.

*Bjørnstjerne Bjørnson.
Počujete,
ako to meno
prenádherné hrmí?
Ako valiac sa vodstvo
z nebotyčných strmán.
V jeho mene
blýskalo sa raz u nás
na časy
v tom najpochmúrnejšom
slovenskom bezčasi. –*

II.

Bjørnstjerne Bjørnson.

Jeho meno

chrľilo na svet ľávu

čistého

človečieho hnevu.

Až sám v nej stuhol

v obrovité bralo,

o ktoré sa

opovážlivé zlo

na márne kúsky

roztrieskalo.

A potom už Bratislavský hrad, výstava, 27. október 2010: nórsky kráľovský pár Harald V. a Sonja, ktorý navštívil Slovensko, aby si prezrel pamiatky obnovené s podporou nórskeho finančných fondov, vstupuje v sprievode slovenského prezidentského páru, Ivana Gašparoviča s manželkou, na západnej terase do hradnej sály, aby sa zúčastnil na vernisáži výstavy inšpirovanej nórsko-slovenskými a slovensko-nóorskymi bjørnsonovskými vzťahmi. Na vernisáži prehovorili ministri zahra-

ničných vecí oboch krajín, Harald V. a Ivan Gašparovič spoločne odhalili nádhernú bustu nórskeho barda, ktorú vytvoril majster sochár a maliar Vít Bojňanský, a svetoznáma nórska speváčka Herborg Kråkevik zaspievala nezabudnuteľnú pieseň

ELSK DIN NESTE DU KRISTENSJEL/
BLÍŽNEHO MILUJ, KREŠŤANSKÁ DUŠA

Elsk di, neste du kristensjel
tred ham ikke med jernskodd hĺl,
ligger han enn i støvet!
Alt som lever, er underlagt
Kjrlignetens gjenskerpermak,
Bliver den bare prøvet.

*Blížneho miluj, kresťanská duša,
žeľznou pätou po ňom nedupaj,
hoci by v prachu čuľal.
Všetko, čo žije, musí naozaj
ustúpiť moci ľásky, ktorá vraj
ho takto iba skúľa.*

Ingrid Sletten/ Ingrid Sletten
Songen om mitt liv/ Pieseň o mojom živote
Preložil Milan Richter

Mnohí majú slzy v očiach. Nasleduje prehľadka výstavy: vzácných hostí sprevádza kurátor výstavy Jozef Beňovský zo Slovenskej národnej knižnice. Nórske vydania skvelého spisovateľa ochrancu ujarmených národov striedajú slovenské preklady, nezabudnuteľne sa prihovárajú po nemecky písané slovenské listy – prosbopisy adresované Bjørnsonovi – uchované v Nórskej kráľovskej knižnici, ale aj knihy Slovenskej národnej knižnice, umelecké artefakty, Bjørnsonove obrazy a sochy – i tá do brala vytesaná. Stráž vzácnnej nórskej dokumentácii tvorí rad slovenských dedikačno-ďakovných bjørnsonovských básní od najvýznamnejších Slovákov – básnikov.

Pri jednej z nich básnik Ladislav Lajčiak s úctou slovenského bjørnsonovca ďakuje kráľovi Haraldovi V. a do rúk mu vkladá svoju zbierocku *Rodiskom múk a nádeje*. Pri jednej z búst Bjørnsonova pravnučka Marit Bjørnson Barkbus radostným hlasom volá: hľa, hľa, Ján Smrek! Napokon – na záver prehľadky – vďačí sa Slovenská národná knižnica Nórskej kráľovskej knižnici za spoluprácu a nórsky kráľovský pár pozdravia jej vydania: reprezentatívny Biografický lexikón Slovenska a faksimilné vydanie listiny Akty a závery – Zákony a ustanovenia Žilinskej synody z roku 1610.

Blížneho miluj, kresťanská duša, žeľznou pätou po ňom nedupaj...

Pieseň ozaj bjørnsonovská.

MILÓŠ KOVAČKA

Arne

Bjørnstjerne Bjørnson

Nadišiel čas, keď sa mal dobytok vyhnáť na pašu do lesa, a Arne chcel ísť pást. Otec sa postavil proti tomu, chlapec predsa nikdy predtým nepásol a má už takmer pätnásť rokov. Ale Arne ich tak dobre presviedčal, že mu to dovolili, od jari do jesene prichádzal domov iba prespať, inak trávil celé dni v lese.

Tam si brával aj svoje knihy. Čítal a vyrezával písmenká do kôry, chodil a premýšľal, túžil a spieval si, ale keď sa vracal večer domov, otec býval často opitý, bijaval matku a preklínal ju i gazdovstvo a rozprával, ako kedysi mohol odísť radšej do sveta. Vtedy pocítil aj chlapec túžbu po cudzích krajoch. Necítil sa doma dobre a knihy ho odnášali preč, niekedy sa zdalo, že aj vzduch ho odnáša poza vysoké bralá.

A tak sa stalo, že na Jána stretol Kristiána, kapitánovho najstaršieho syna, ktorý prišiel s paholkom do lesa, aby odvieďli kone. Bol o pár rokov starší než Arne, bezstarostný, nestály, ale veľmi posadnutý svojimi plánmi. Rozprával rýchlo a prerušovane, najradšej o dvoch veciach naraz, jazdil na koni bez sedla, strieľal na letiace vtáky, muškáril a Arnemu sa zdalo, že žije naplno. Aj Kristián mal chuť cestovať a tak zápalisto opisoval cudzie kraje, až pritom žiaril. Všimol si Arneho záľubu v knihách a nosil mu také, ktoré práve dočítal. Každú prečítanú mu vymenil za ďalšiu. Po nedeliach mu vysvetľoval geografiu a kartografiu a Arne celé to leto a je-

seň prečítal toľko kníh, až pobledol a schudol.

V zime mu dovolili, aby si čítal doma, pretože ďalší rok mal mať konfirmáciu a okrem toho vedel dobre zaobchádzať s otcom. Začal chodiť do školy a tam sa cítil najlepšie, keď zatvoril oči a myslel na knihy, ktoré naňho čakali doma. Medzi sedliackymi chlapcami nemal ani jedného kamaráta.

Otec bijal matku stále častejšie. Častejšie sa opíjal a stupňovali sa mu aj bolesti chrbta. A tak keď Arne musel pri ňom vusedávať a zabávať ho, aby matke poskytol trochu pokoja, a musel vravieť veci, ku ktorým vo svojom srdci cítil odpor, začal otca Nilsa nenávidieť. Nenávisť skrýval hlboko v srdci, presne tak ako lásku k matke. S Kristiánom sa rozprávali iba o ďalekých krajinách a knihách. Ani jemu neprezradil, aká je doma situácia. Ale veľmi často, keď sa vracal domov od rozhovorov o exotických cestách, myslel na to, čo ho čaká, aj si poplakal a prosil Boha na nebi medzi hviezdami, aby mu čo najskôr dovolil vydať sa na cestu.

V lete mali Kristián a Arne konfirmáciu. Vzápätí sa Kristián pustil do uskutočňovania svojho plánu. Otec mu navela dovolil, aby sa stal námorníkom. Kristián daroval Arnemu svoje knihy a sľúbil, že mu bude usilovne písať. A odišiel.

Arne zostal sám.

V tom čase dostal znova chuť skladať piesne. Už neopravoval tie staré,

ale skladal nové a vkladal do nich to, čo ho najviac bolelo.

Ibaže jeho myseľ potemnela a smútok mu trhal piesne na kusy. Celé noci prebdel a čím ďalej, tým viac si uvedomoval, že to nevydrží, že musí

ná a bála sa jeho príchodu, preto si radšej išla lahnúť. Arne takmer vyletel zo stoličky, keď počul tvrdý pád na chodbe a tresnutie niečoho tvrdého o dvere. Otec prišiel domov.

Arne otvoril dvere.

odísť, ďaleko-ďaleko, kde vyhladá Kristiána. Nikomu sa však so svojím plánom nezveril. Pomyslel na matku: Čo len s ňou bude? Ráno sa jej bál pozrieť do očí.

Jedného večera si čítal, lebo rád sa utiekal ku knihám, keď mu bolo najťažšie, a pritom si neuvedomoval, že znásobujú jed v jeho vnútri. Otec bol na nejakej svadbe, ale v noci sa mal vrátiť domov. Matka bola unave-

„To si ty, môj učený synček! Pod a pomôž svojmu otcovi na nohy!“

Arne ho zdvihol a oprel o lavicu. Vzal zvonka puzdro s husľami a zavrel za sebou.

„Len sa na mňa pozri, môj učený synček, ako vyzierám. Nie je to pekný pohľad, čo? Krajčír Nils už nie je, čo býval. Hovorím... ti, že... nikdy nepi pálenku, je to... diabol... svet a naše telo... on je proti pyšným, k pokorným

je milosrdný. Ách jaj, ách jaj! – Čo sa to so mnou stalo?”

Chvíľu mlčky sedel a potom plačúc zaspieval:

*Buď mi milostivý, Pane,
nech sa Tvoja vôľa stane.
Život môj sú hriechy samé.
Otče, ja sa kajám za ne.*

„Pane, nie som hoden, aby si vošiel pod moju strechu, ale povedz len slovo...”* Hodil sa dopredu, tvár si zakryl rukami a v krčoch sa rozplakal. Dlho takto ležal, a potom začal recitovať citát z Biblie, ako sa naučil pred dvadsiatimi rokmi: „Ale ona prišla, padla Mu k nohám a prosila: Pane, pomôž mi! On však odvetil: Nie je dobré vziať deťom chlieb a hodiť šteňatám. Odpovedala Mu: Áno, Pane, ale veď aj šteňatá jedávajú z omrvínek, ktoré padajú zo stola ich pánov.”**

Mlčky plakal. Teraz už tichšie a odovzdanejšie.

Margit sa už dávno zobudila, ale neodvážila sa pohnúť. Až na jeho oslobodzujúci plač sa nadvihla na lakťoch, aby ho videla. Nils ju hneď zbadal a zakričal: „Len pozri – len pozri, kam si ma to dostala, presne sem, presne tak, sem!”

Postavil sa a Margit sa ukryla pod kožušinami.

„Len vylez, aj tak ťa nájdem“, povedal, vystrel pravú ruku s narovnaným ukazovákam a začal šmátrať pod kožušinami.

„Křřř, křřř,“ zavrčal, keď odhrnul kožušinu a ukazovák priložil na jej hrdlo.

*Mt 8, 8

** Mt 15, 25–27

„Otec!“ vykrikoval Arne.

„Pozrime sa, aká si zošúverená a chudá. Nebude to žiaden kumšt. Křřř, křřř.“ Margit mu krčovito zovrela oboma rukami zápästie, ale nevládala uvoľniť ruku, ktorá ju škrtila. Skrútila sa do kľbka.

„Otec!“ vykrikoval znova Arne.

„Tak ona žije! Ako sa len krúti, zmija jedna! Křřř, křřř.“

„Otec!“ zreval Arne. Izba sa začala hýbať zhora nadol.

„Křřř, hovorím ti.“ Pustila mu ruku. Vzdala sa.

„Otec!“ kričal neustále Arne. V kúte stála opretá sekera.

„To mne natruc si ticho. Ja si dám na teba pozor, len počkaj. Křřř, křřř.“

„Otec!“ Arne sa načiahol za sekerou, ale zostal stáť ako prikovaný. Pretože práve vtedy otec vstal, z hrdla sa mu vydral ostrý výkrik, chytil sa za hruď a padol.

„Ježišikriste,“ šepol ešte a zostal ticho ležať.

Arne v tej chvíli presne nevedel, kto je a kde sa nachádza. Čakal, že sa izba rozletí na tisíc kúskov a odniekiaľ sa zjaví jasné svetlo. Matka chytila dych tak prudko, akoby jej z hrdla odpadla obruč. Napoly sa usadila a hneď uvidela Nilsa vystretého na zemi. Syn stál vedľa neho so sekerou v ruke.

„Bože dobrý, zmiluj sa! Čo si to urobil?“ vykrikla a vstala z postele, rýchlo si obliekla sukňu a podišla k nim. Arne akoby znova našiel reč.

„Spadol sám od seba,“ povedal pomaly.

„Arne, Arne, ja ti neverím!“ vykrikla matka trestajúcim hlasom.

„Nech Ti Pán Boh pomáha!“ a hodila sa na mŕtvolu s veľkým bedá-

kaním. Chlapec vyšiel z domu a klezol na kolená: „Ako je Pán Boh na do mnou. Spadol sám od seba!“

„Potom tu musel byť sám Pán,“ zašepkala, čupla si k nemu a hľadela do tmy.

Nils ležal ako predtým, meravý, oči a ústa otvorené. Ruky mal blízko seba, akoby sa chceli dotknúť jedna druhej, ale neboli toho schopné.

„Vezmi svojho otca, si dosť silný, a pomôž mi ho odnieť do postele.“ A tak ho uložili. Matka mu zatlačila oči, zavrela ústa, vystrela ho a zopla mu ruky.

Obaja naňho mlčky pozerali. Všetko, čo doteraz prežili, sa zmesťilo do tejto chvíle. Ak tu bol sám diabol, tak potom s ním prišiel aj Boh a ich stretnutie bolo veľmi krátke. Všetko, čo bolo, sa teraz skončilo.

Bolo krátko po polnoci a pri mŕtvom mali bdiieť až do rána. Arne prihodil na oheň, matka si sadla k nemu. Spomínala, koľko zla jej Nils narobil, a zápalisto ďakovala Bohu v hlasnej modlitbe za jeho dobrotvivý skutok.

„Ale zažila som s ním aj veľa dobrého,“ povedala a rozplakala sa, akoby oľutovala, za čo práve ďakovala, a skončilo sa to tým, že na seba vzala väčšiu časť viny, pretože z lásky k Nilsovi konala proti Božím prikázaniam, neuposlúchla matku a najväčší trest sa jej dostal od toho, koho milovala zakázanou láskou.

Arne si k nej sadol. Matka sa pozerala na postel a povedala mu: „Arne, zapamätaj si – všetko som to trela len kvôli tebe.“

Plakala, potrebovala jediné milé slovo, ktoré by ju oslobodilo od se-

baobviňovania a poskytlo jej útechu v budúcnosti. Chlapec sa chvel, ale nebol schopný odpovedať.

„Nikdy ma nesmieš opustiť,“ vzlykala. A vtedy pochopil, aká bola po celé tie strastiplné roky osamelá a bola by úplne opustená, keby sa jej za vernosť odvdáčil tým, že by odišiel.

„Nikdy, nikdy!“ šepkal, chcel ju objasť, ale nebol toho schopný. Sedeli vedľa seba a usedavo plakali. Ronili rovnaké slzy. Modlila sa nahlas, raz za mŕtveho, raz za seba a za syna, zase sa rozplakali, potom sa znova modlila a zase plakali.

„Arne, máš pekný hlas, prečo svojmu otcovi niečo nezaspievaš?“ ozvala sa zrazu.

Akoby mu niečo dodalo silu. Vzal spevník, zapálil si fakľu a posadil sa k hlave mŕtveho. Fakľu v jednej ruke, v druhej modlitebnú knižku. Jasným hlasom zaspieval jeden z Kingových žalmov: ***

*Odvráť svoj hnev, Bože milostivý,
hoci nás trestáš len za naše viny.
Spravodlivý je tvoj trest,
my ho však nevládzeme niesť.*

PRELOŽILA KATARÍNA MOTYKOVÁ
Z KNIHY BJØRNSTJERNE BJØRNSON:
ARNE, BÁSNE A POLEMIKY
DUNAJSKÁ LUŽNÁ :
MILANIUM 2007

Piesne Thomasa Kinga si možno vypočúť
na webovej stránke:
www.hymntime.com

***Thomas Kingo (1634–1703) – dánsky protestantský biskup; z jeho pera pochádzajú žalmy, ktoré sa dodnes spievajú na službách Božích v severských krajinách.

Modlitba

EMIL BOLESLAV LUKÁČ

Raz sa modlil na ktoromsi mieste. A keď prestal, povedal mu jeden z učeníkov:

Pane, nauč nás modliť sa, ako aj Ján naučil svojich učeníkov.

Povedal im: Keď sa modlíte, hovorte:

*Otče náš, [ktorý si v nebesiach], posväť sa meno Tvoje, príď kráľovstvo Tvoje,
[buď vôľa Tvoja ako v nebi tak i na zemi!] Chlieb náš každodenný daj nám každý deň.*

A odpusť nám hriechy naše, lebo aj my odpúšťame každému svojmu vinníkovi.

I neuvoď nás do pokušenia, [ale zbav nás zlého]!

L 11, 1-3

Veľký nemecký básnik, Johann Wolfgang Goethe, má jednu charakteristickú slohu:

Kto nikdy slzou neskropil svoj chlieb
a nočný smútok zúfaleho väzňa
na loži chmúrnom nepreležal bez sna,
o tebe nevie, tvrdý nebies sklep.

Áno, zaiste, v slzách, v smútku, nešťastí, v stiesnenostiach, v úzkostiach života ako by mimovoľne derie sa i najzafatejšiemu človeku z úst vzdych, o pomoc volajúci výkrik, zúfale ohliadanie sa po niekom, kto stojí nad všetkým. Tak sa zrodí najzákladnejšia, pravda, najprimitívnejšia forma modlitby. Kdeže je človek, ktorý by ju nepoznal? Kdeže je človek, ktorý by nikdy nebol utisnutý na nič, ktorý by nikdy nepoznal nepohodu, nikdy nemal životnú farchu, stratu, neprežil nijaký úder? Kdeže je človek, ktorého nikdy nič neohrozovalo? Nikto si nemôže pred smrťou povedať, že je šťastný, povedal grécky štátnik Solón, a je to pravda. Absolútneho pozemského šťastia niet, ľudský život je plný zmien, plný zvrátov, a veru zväčša oromo viac je tých chvíľ ťažkých, dní, v ktorých nemáme zaľúbenia, než oných slnečných, usmievaných.

Kto sa nevie modliť, nech ide na more, hovorí stará fráza, vystihujúca práve to, čo sme naznačili. Áno, najskôr v ohrozenosti, v životnom nebezpečí, pod údermi, v nešťastí zrodí sa onen mimovoľný, úzkostlivý vzdych k neznámej Sile všetkých síl, k Pánu života a smrti. Asi tak ako vyznel úzkostlivý krik tamtých na čne, keď zobudili Ježiša v búrke na mori a volali: *Majstre, Majstre, hyjnieme!* (L 8, 24)

Istá vec je, že v tomto vzdychu, v takejto modlitbe je mnoho primitívneho, pudového egoizmu. Človek je slabý, uvedomuje si svoju bezmocnosť, vydaný napospas silám, ktoré neovláda, prosí o zachovanie. Takýchto modlitieb, modlitieb tohto základu a tohto popudu, bolo a je mnoho od najstarších čias človeka až dodnes. Takto sebecky sa človek vždy vedel modliť. Nezatrucujme však ani takýto prejav, ani takúto prosbu – je dokumentom utisnutého, ukáže v celej nahote, čím je vlastne pyšný človek, je to jeho kapi-tulácia. Ale plná modlitba, opravdivá modlitba, ozajstná modlitba to nie je.

A čo povedať o takých vzdychoch a domnelých modlitbách, do ktorých sa vmieša ešte aj iný prvok? V evanjéliu Markovom čítame inú verziu búrky na mori a podľa jeho značenia slová plaviacich sa vyzneli takto: *Nedbáš, Majstre, že hyjnieme?* (Mk 4, 38) Neci-

tite, priatelia, podivný prízvuk tohto utiekania sa? Cítite v tom výčitku, cítite utajený hnev? Ty nedbáš? Ty sa o mňa nestaráš? Veď ide o mňa, o môj drahocenný, prevzácny život, o moje záujmy! Ako to, že ty spíš, že ty sa neozveš, že ty sa neobzrieš! Veď – i keď neoslovene, ale v tom akcente je to ukryté – je to tvoja povinnosť. Zato ťa milostivo uznávam. Za túto tvoju povinnú starostlivosť ochotný som ťa ctíť. Ale ak nedbáš, ak sa neozveš, ak sa nepostaráš, aby sa to stalo podľa môjho želania, tak ťa odvrhnem, tak ťa popriem, tak sa od teba odvrátim. Také čosi vyznieva z onej otázky ľudí na lodi: Ty nedbáš, že hynieme?

A je tu ešte iná podoba podivného utiekania sa k Bohu. Je ťudné už ju i spomínať. Ale vyskytla sa dávno a vyskytuje sa, žiaľ, stále. Je to prenášanie vlastného hnevu na trestajúcu pravicu Božiu, volanie zhuby na iného. Zapriahanie Božieho majestátu do vlastných nízkych vášní. Prenášanie vlastnej kliatby do bleskov Božích. Usmerňovanie Boha! Vyhrážanie sa Ním! Ach, aké je to prirodzené, aké je to samozrejmé. Buď, prosím, nepriateľom mojich nepriateľov! Znič, prosím, tých, ktorých ja chcem zničiť! Pomsti moju krivdu! Veď Ty si mojím Bohom. I tento hrozný prvok je v mnohých takzvaných vzdychoch, takzvaných modlitbách. Ba i medzi skvostnými žalmami vyskytuje sa nejjeden takýto motív. Ale čo chceme od starozákonného židovstva, keď niečo podobného vyskytlo sa i v blízkosti Ježišovej? Pamätáme sa na to, keď jedno samaritánske mestečko neprijalo krúžok Ježišov, Jakub a Ján žiadali od Ježiša, *aby oheň zostúpil z neba a zničil ich* (L 9, 54). Síru a oheň žiadali, zahladíť, zničiť tých, čo urazili ich hrdosť, ich seabedomie, ich domnelú dôstojnosť. Aký duch, taká žiadosť. Ako zahanbujúco pravdivo odpovedalo Ježiš na takúto žiadosť: *Neviete, čieho ste ducha; lebo Syn človeka neprišiel za trať ľudské duše, ale zachrániť.*

Nie, toto všetko nie je modlitba, nie takáto je ozajstná modlitba. Museli to vycítiť aj samotní učeníci. Asi po mnohých skúsenostiach, po mnohých zahanbeniach, po mnohom seabaskumani došli k tomu strašnému poznaniu: veď my sa vlastne nevieme modliť. Veď naše prosby a vzdychy k Bohu nie sú také, aké by mali byť. Potlkáme a tackáme sa medzi hrubými žiadosťami a nevedomosťou. A tak sa zrodila oná zvláštna, zdanlivo naivná, ale vlastne oprávnená, veľmi odôvodnená a hlboká žiadosť: *Pane, nauč nás modliť sa!*

A Pán Ježiš Kristus vidí celú túto biedu, tápanie, zmietanie sa svojich učeníkov, vidí všetky tie hrubé, nedokonalé pokusy ľudí priblížiť sa nejako k prestolu Božiemu. Vidí človeka zmietajúceho sa v strachu, v pýche, pokrytectve, v hneve, v celej tej zmesici rozbuřenej ľudskej duše, ktorá nepokojne hľadá svoje večné uspokojenie a nemôže ho nájsť pre svoju nedokonalosť. A skoro ako malému dieťaťu od slabiky po slabiku, od slova k slovu, tak im predrieka najnádhornejšiu modlitbu sveta.

Aký úžasný okamih to musel byť, keď prvýkrát odznela modlitba Otče náš! Nevieme, čo mohli cítiť učeníci, vieme si však približne predstaviť tie pocity. Ako by sa im rozostúpila clona, akoby sa im bola pretrhla hustá hmla, prekážajúca duchovnému zraku, akoby sa im bola vzpriamila jasná cesta vedúca rovno, nezapadajúca do tmy neistôt a tápania. Od prvého do posledného slova otriasajúce novoty. Stručne a jadrne, a predsa všetko, čo ľudský život predkladať môže a má, najvyššie sny a túžby s najelementárnejšími potrebami v podivuhodnú harmóniu späté. Nie onen goetheovský *tvrdý nebies sklep*, ale živý a žijúci *Otče náš!*

Nie nečistá modla, ale žiarivé, sväté Božie meno. Nie kruté vladárstvo, ale šíriace sa kráľovstvo lásky. Nie slepá sila, ale zvrhovane a cielavedome sa uplatňujúca vôľa na nebi i na zemi. Nie ľahostajne sa šklebiaci osud, ale aj o najmenšie denné chlebové potreby vzhliadajúca a pečujúca Moc. Nie výsmešné, pohrdlivé, ľadové odmietanie, ale odpustenie žiadajúca a dávajúca Milosť. Nie strhujúci a ponárajúci Démon, ale klesajúceho pozdvihujúci Boh. Otče náš! Toto všetko je Otče náš! To všetko je v Otčenaši.

Aký bol prvý dojem z tejto modlitby, ako ju vsali do seba? Nuž iste vo vytržení, v hlbokom pohnutí, nesmierne vďační a uspokojení na celý život. Dostali nový pohľad na Boha, na Boží svet, na seba i na blížnych. A to všetko tak jednoducho, tak jasne, takmer samozrejme, a predsa novučičko, novo.

Ale Pán Ježiš Kristus akoby bol vycítil ešte niečo. Akoby bol vycítil z ohromeného pohľadu učeníkov úžas a otázku: Či smieme sa my, úbohí ľudia, takto dôverne bezprostredne obracať k Bohu, či smieme mu takto jasne a priamo predložiť svoje potreby? A tu akoby na potvrdenie prvých svojich slov, ako by na zdôraznenie onoho oslovenia Otče náš urobí niekoľko analógií, a to poukazujúc na onoho človeka, ktorý na dobiedzanie priateľa i v noci vstane a vyhovie, ďalej na otca, ktorý nasycuje svoje dievky. A tak odznie i posmeľujúca veta: *Proste a dostanete; hľadajte a nájdete; klopte a otvoria vám.*

Ale už aj akoby odznela chytrácka námietka: Tak teda všetko! Tak do svojej modlitby, do svojich prosieb môžem zahrnúť alebo vymyslieť všetky svoje žiadosti. Tak stačí húževnatosť a naliehavosť a splní sa všetko. Ide teda iba o akúsi energiu modlitby, o nejaké vsugerovanie Bohu mojej vôle. A preto odznie jemná, ale dôrazná korektúra Ježišova na tento myšlienkový pochod takto: *Keď teda vy, hoci ste zlí, viete dať dobré dary svojim dievkam, o čo skôr dá Otec nebeský Ducha Svätého tým, ktorí Ho prosia? Ktorí prosia, najskôr musia prosiť o dar Ducha Svätého, a tento dar im nikdy nebude odmietnutý. A majúci tento dar, už vedia mieru prosieb, mieru modlitby. Vedia, že základ tejto miery je Buď vôľa tvoja!* Tak odznela i modlitba Ježišova v Getsemane: *Nech sa stane nie moja vôľa, ale tvoja.*

Vyslovenie a písomné zaznačenie, zdedenie tohto pokladu ešte neznamená aj jeho duchovné prežitie. Slová modlitby Pána sú zaiste známe po celom svete, už nemusíme prosiť: Nauč nás modliť sa. Ale od slov k duchovnému prežívaniu, teda k ich duchovnej náplni, je ešte ďaleko. Koľko mechanických otčenášov odznie, pery sa pohybujú, ale myseľ je ďaleká, duch studený. A potom vedľa slov existujú sprievodné myšlienky. Súbežne so slovom *Posväť sa meno Tvoje*, sa tam skrýva myšlienka: ale i moje meno nech je zvýšené. Súbežne s prosbou *Príď kráľovstvo Tvoje* tam bujnie myšlienka: ale moje kráľovstvo nech je nadovšetko. Súbežne s odovzdaným uspokojením sa: *Buď vôľa Tvoja* – tam hľodá myšlienka: ale nech sa stane moja, moja vôľa. S radosťou a sebavedome sa prizvukuje asi iba prosba o chlebe našom, nuž a tak rozpačito a hanblivo oná polovica: *a odpusť nám hriechy naše*. Tá druhá polovica je menej výrazná a zostáva iba prázdny slovom.

Ale ako vtedy i dnes je toľko ľudí, ktorí modlitbu ako pomocný prostriedok neuznávajú. Akoby sa na nich vzťahoval text Zjavenia (3, 17): *Hovoríš: som bohatý, zbohatol som a ničoho nepotrebujem, a nevieš, že si biedny, aj úbohý, aj chudobný, aj slepý, aj nahý*. Človek nevie, čo má považovať za horšie: duchovnú pýchu a či duchovné pokrytectvo. Naša doba je v obidvoch bohatá.

A preto nielen vtedy a nielen učenici, ale i teraz, i vždy, i my, i všetci potrebujeme zopakovať žiadosť: *Pane, nauč nás modliť sa*. Modliť sa pokorne a odovzdane, kajúcne a úprimne o dar Ducha svätého. *Ale ovocie Ducha je: láska, radosť, pokoj, zhovievavosť, nežnosť, dobrotivosť, vernosť, krotkosť, zdržanlivosť. Ak Duchom žijeme, aj žíme podľa Ducha.* (G 5, 22–23 a 25)

KÁZEŇ Z KNIHY

EMIL BOLESLAV LUKÁČ:

KAM HO POLOŽILI? MEDITÁCIE O KREŠTANSTVE A DNEŠKU.

2. VYDANIE

Liptovský Mikuláš : Transciscus, 1947.

Pri 110. výročí narodenia

E. B. Lukáča

Púť do Santiaga de Compostela

Je ťažké opísať celé moje putovanie v krátkom článku. Každý deň bol pre mňa nový, každý deň predo mnou nová cesta, nová krajina, noví ľudia. Nech je tento článok jednou z množstva krásnych spomienok na udalosti, ktoré som prežil počas púte do Santiaga de Compostela.

Prebúdžam sa do chladného rána medzi kamennými stenami malého kostolíka. Chladné steny zahrieva teplo milých dobrovoľníkov, ktorí sa starajú o nás pútnikov. Z môjho spacieho vaku sa mi opäť nechce. Ako vždy vstávam zasa posledný a niektorí spolupútnici sú už preč. Je štvrtok 14. mája 2010. Nachádzam sa v severnom Španielsku. Som pútnikom na ceste do Santiaga de Compostela. Som tu, aby sa mi splnil dlhoročný sen. To je môj pätnásty deň na púti. Putujem pešo – doteraz som prešiel takmer štyristo kilometrov. Putoval som horami, cez mestá a dedinky, niekedy poľnými cestami, tichými vinohradmi a olivovými hájmi, inokedy popri rušnej ceste. Neblúdime. Značenie trasy je dobré, cestu mi ukazujú žlté šípky. Počasie nám sprvu neprialo. Je chladno a daždivo. Ráno bola na tráve dokonca námraza. Čoskoro však predsa len zvíťazilo horúce španielske slnko a druhá polovica púte už bola taká, ako sa na južné podnebie patrilo.

Podľa legendy sa Santiagu de Compostela v roku 813 našli kosti sv. Jakuba, jedného s dvanástich Ježišových apoštolov. Na tomto mieste neskôr vzniklo mesto Santiago de Compostela. (Santiago – Svätý Jakub.) Okolo legendárneho mesta a miesta Jakubovho hrobu sa zrodila pozoruhodná pútnická tradícia, ktorá trvá dodnes a oslovila i mňa. Pozvala ma na

pútnickú cestu, ktorej počiatky siahajú do stredoveku. Najväčší rozvoj zaznamenala v 12. až 15. storočí. Neskôr záujem o púť upadala. Spôsobil to celý rad príčin – epidémie, najmä mor, nestála politická situácia atď. Novodobá obnova púte, ale i jej terajšia trasa a podoba sa viažu na 80. roky dvadsiateho storočia. V poslednom desaťročí púť každoročne absolvovalo vyše dvestotisíc pútnikov. Túžba navštíviť Santiagu de Compostela je očividne a mimoriadne pôsobivou.

Oproti minulosti sa mnohé zmenilo. Dnes je o pútnikov, ktorí kráčajú po skutočne namáhavej ceste, veľmi dobre postarané. Príliv putujúcich oživil malé dedinky. V takrečeno v každej z nich sú ubytovne s príznačnými názvami Albere alebo Refugie. Prespať sa dá na jednu noc a druhý deň sa ide ďalej. Cena je pomerne prijateľná, väčšinou sa pohybuje okolo päť eur. Ale mnohé z nich sú aj za dobrovoľný príspevok i s večerou.

Nezabudnuteľnú noc som strávil v jednej nádhernej ubytovni. Volá sa San Nikolavs. Stojí opustene medzi dedinkami a pripomína časy dávnych pútnikov. Kostolík, v ktorom som sa prebudil, je vlastne zrenovovaná malá kamená kaplnka z 12. storočia. Dycha starým svetom – je bez elektriny. Prešiel som len jedenásť kilometrov, ale keď som uvidel krásny, malý

a útulný kostolík, zažiadalo sa mi zostať. Spravil som dobre. Priestor je jednoduchý, osemnásť miest na spanie v zadnej časti. Veľmi prívětivý. Stredom sa tiahne dlhý slávnostný stôl s občerstvením pre pútnikov, pri ktorom každý večer zasadnú ďalší – noví a noví – putujúci k slávnostnému stolu. Úplne vpredu je pomerne malý a jednoduchý oltár. Všade cítiť stredovekú atmosféru ako pri návšteve starého hradu. Ešte pred pár rokmi to boli iba ruiny. Ujala sa ho však jedna kresťanská nadácia z Talianska a vybudovala z neho jedinečné miesto na zastavenie a odpočinok pútnikov na ich dlhej ceste. Včerajší spoločný večer môžem nazvať radostne: jednoducho bol slávnostný.

Očarujúce je najmä množstvo putujúcich. Z mesta, kde sme púť začínali, vydalo sa spolu so mnou na cestu asi stopäťdesiat pútnikov. V San Nikolavs je nás vyše dvadsať a niektoré tváre sú mi už dobre známe. K spoločnému stolu a modlitbe zasadať ľudia z rôznych krajín a kontinentov: Juhoafrická republika, Japonsko, Taliansko, Nemecko, Brazília... Cítim sa ako na rodinnej oslave. Púť nás všetkých spája a vytvára z nás jednu rodinu. Po večeri sú spoločné modlitby, pozhňanie pútnikov a hlavné tradícia u nás nie veľmi známa, ale o to zaujímavejšia a slávnostnejšia – umývanie nôh pútnikom; pričínili sa o to láskaví dobrovoľníci, ktorí sa o nás postarali (hospitalieros).

Toto bolo jedno z najkrajších miest na púti, kde som spal. Niekde som strávil iba noc a bol som celkom rád, že môžem ísť ďalej, ale miesto v San Nikolavs bolo predsa len najkrajšie. Bolo

mi ľúto, že musím pokračovať ďalej. Ale každý deň je nový, každý deň nová cesta. Bol som zvedavý, aké nové zážitky prinesú ďalšie dni. A čakalo ma veľa nového: putovanie s japonskou rodinou i s Juhoafričanom, stretnutie s čarodějnicou z New Yorku, ďalšie zaujímavé Aleberge v horách, ktoré založil muž, ktorý sa pokladal za pokračovateľa templárskeho rádu. Opätovné stretnutie so Slovákom Mirovom z Bratislavy, s ktorým sme púť nielen začínali, ale spolu aj zavŕšili. Som rád, že mi to bolo dopriate aj napriek chorobe a menším problémom s achilovkou. A samozrejme slávnostné ukončenie v katedrále v Santiagu de Compostela so stovkami ďalších pútnikov. Mnoho stretnutí, mnoho rozhovorov, mnoho ďalších zážitkov, mnoho krásnych miest, plných histórie, katedrál a hradov, ale i peknej prírody.

Mnohému ma táto cesta naučila. Jednak som si otestoval svoje sily, jednak som spoznal omnoho lepšie seba samého. Nie nadarmo sa hovorí, že na tejto ceste človek stretáva svoje ja. A bolo to dôležité stretnutie. Cítim, že som sa zmenil. Aj preto túžim opäť sa vydať na púť do Santiaga de Compostela, aspoň kus cesty na nej znova prejsť a oblažiť sa pokojom.

Vedeli ste, že Compostela pri Atlantickom oceáne v preklade vlastne znamená „koniec sveta“? Už v stredoveku ho tak pomenovali, pretože ďalej na západ už nič nepoznali. Bol som tam autobusom. Ale vrátim sa tam a prejdem si to aj pešo. Ak chcete, môžete sa pripojiť.

ANDREJ DAFČÍK

Bratia moji, neuprednostňujte nikoho, keďže veríte v nášho osláveného Pána Ježiša Krista. Vedť ak by do vášho zhromaždenia vošiel muž so zlatými prsteňmi, v nádherom rúchu, a vošiel by aj chudobný v chatrnom rúchu, a vy by ste s úľubou pohliadli na toho, čo má nádherné rúcho, a povedali by ste: Ty sa posad' pekne sem! ale tomu chudobnému by ste povedali: Ty stoj tam, alebo sadni si mi ku nohám! či ste nerobili rozdiel medzi sebou a nesúdili podľa zlého uvažovania? Počujte, bratia moji milovaní: či Boh tých, čo sú v očiach sveta chudobní, nevyvolil, aby boli bohatí vo viere a dedičia kráľovstva zasľúbeného tým, čo Ho milujú? Ale vy ste si znevázili chudobného. Či nie bohatí vás udláčajú a vláčia po súdoch? Či sa nie oni rúhajú slávnemu menu, ktoré bolo vyslovené nad vami? Iste, ak plníte kráľovský zákon podľa Písma: Milovať budeš blížneho ako seba samého! dobre činíte. Ale ak uprednostňujete osoby, páchate hriech a zákon vás usvedčuje ako priestupníkov. Lebo keby niekto celý zákon zachoval, ale prevínil by sa v jednom (prikázaní), prevínil sa proti všetkým. Ved Ten, ktorý povedal: Nescudzoložiš! povedal aj: Nezabiješ! A keď aj nescudzoložiš, ale zabiješ, prestúpil si zákon. Aj hovorte aj konajte ako ľudia, ktorí majú byť súdení podľa zákona slobody. Lebo nemilosrdný bude súd nad tým, kto nepreukazoval milosrdenstvo; milosrdenstvo nemá strach pred súdom.

Jk 2, 1-12

Ďakovné žalmy spievajme

Ornica úrodná – živiteľka naša,
 slnečným svetom čoraz viac opúšťaná,
 závojom októbrovej hmly
 sta moslimská žena cudne zahalená
 vydala poctivej práce zúročený vklad.
 Vydala svedectvo o vóli nášho Boha,
 čo bolo stvorené, ešte stále živiť.
 Možno si povieme: Viac toho byť mohlo,
 jablká mohli byť väčšie, šťavnatejšie!
 Chýba nám skromnosť spokojných aj s málom.
 Chýba nám vďačnosť holubov
 za odrobinky na uliciach miest.
 Alebo potešenie modrých sýkoriek,
 semená slnečnic ak nájdú nasypané,
 keď biela bariéra vločiek snehových
 o priazeň ľudskú núti ich v tvrdzi sa uchádzať.
 Doprajme našej pôde prestávku v plodnosti
 a ona si nás opäť, keď príde jej čas,
 ako dobrá matka k prsiam priloží,
 ak starostlivosť o ňu verne zachováme.
 Keď potom v kopne prvé snežienky sa zjavia,
 spievajme Hospodinu žalmy ďakovné.
 Lebo neklanným bude to znamením,
 že naša zem, perla čarovná a živá,
 v náhrdelníku planetárnom taká výnimočná,
 briliant modrý, vesmírom putujúci,
 v dielni Stvoriteľa dôkladne vybrúsený,
 ešte okolo Slnka krúži vo vzdialenosti presnej,
 aby nás jeho lúče hriali, ale nespálili,
 a vzdialení od neho, v kolapse mrazivom
 sme sa neocitli.
 Poprosme vrúčne milostiplného Pána,
 aby nás na konci vekov pred skazou ochránil,
 tak ako pšenicu do sýpky večnosti zhromaždil.
 Aby sme nebolí tam za kúkoľ označení,
 na holomnicu zatratenia potupne zhodení.
 K nehodným služobníkom, učeníkom svojim,
 buď, Pane, zhovievavý.
 Tak voláme a volať budeme, dokiaľ život, dar Tvoj,
 úrodou Tvojou sýtený, srdcom rozdávame.
 Amen.

VLADIMÍR KNOŠKO

Slávnostné služby Božie – Poďakovanie za úrody zeme
 Martin, evanjelický kostol 10. októbra 2010

Dôkladná znalosť Biblie je hodnotnejšia ako univerzitné vzdelanie

Pred sto rokmi zostavil americký prezident Teddy Roosevelt (1901–1908) zoznam deviatich dôvodov, prečo by človek mal chodiť do kostola. I keď dodnes veľmi populárny štátnik patril k hollandskej reformovanej cirkvi, jednotlivé vymenované body sú v podstate ekumenické:

- I. V tomto dnešnom svete je spoločenstvo bez kostola – spoločenstvo, v ktorom ľudia opustili, bagatelizujú alebo ignorujú svoje náboženské potreby – komunitou na rýchlom zostupe.
- II. Práca v cirkvi a navštevovanie kostola rozvíjajú pocit zodpovednosti za druhých.
- III. Dni pracovného odpočinku, prázdnin a dovoleník je dosť pre nás všetkých. Nedele sa od nich odlišujú tým, že ich je 52 v roku. Preto v nedeľu treba chodiť do kostola.
- IV. Áno, poznám všetky tie výhovorky. Viem, že človek môže uctievať Stvoriteľa v stromovom háji, pri zurčiacom potoku alebo vo svojom vlastnom dome rovnako dobre ako v kostole. Ale zároveň viem, a je to čistá pravda, že priemerný človek takto pobožnosť nevykonáva.
- V. Nevypočujete si len dobrú kázeň. Vypočujete si dobrú kázeň od človeka, ktorý sa spolu so svojou manželkou celý týždeň angažuje, aby trochu ulahčil ľuďom v ich životných ťažkostiach.
- VI. Vypočujete si a zúčastníte sa čítania niekoľkých prekrásnych pasáží z Biblie. A kto nie je oboznámený s Bibliou, ten utrpel ujmu.
- VII. Zúčastníte sa spievania niekoľkých skvelých chválospevov.
- VIII. Stretnete, zložíte poklonu alebo sa pohovárate s dobrými, slušnými susedmi. A odídete odtiaľ s láskavejším či zhovievavejším postojom voči svetu. – Aj voči tým prehnane pochybým mladým ľuďom, ktorí navštevovanie kostola považujú za čin prostoduchosti.
- IX. Zastávam názor, aby sa človek zapojil do práce v cirkvi kvôli tomu, aby preukázal svoju vieru činmi.

DESIATY DÔVOD

Teddy Roosevelt je dodnes jednou z najpopulárnejších osobností amerických dejín. Okrem iného bol po ňom pomenovaný plyšový medvedík (Teddy bear). Na internete koluje mnoho jeho výrokov vrátane niekoľkých myšlienok o náboženskej viere. Povedal napríklad, že „dôkladná znalosť Biblie je hodnotnejšia ako univerzitné vzdelanie“. Čosi podobné vyslovil aj anglický básnik Tennyson, podľa ktorého je čítanie tejto mnohorozmernej knihy akoby ďalším samostatným uceleným vzdelaním. Roosevelt zastával názor, že posilňovanie charakteru človeka je rovnako dôležité ako jeho intelektuálny rast: „Vzdelávať človeka v myslení a zanedbávať pritom mravnosť znamená vychovávať hrozbu pre spoločnosť.“

Napriek všetkému Rooseveltových deväť bodov znie pomerne účelovo. Hovorí vlastne, prečo „sa opláti“ chodiť do miestneho cirkevného spoločenstva. Súdržnosť komunity, pestovanie zodpovednosti za druhých, svätenie nedele, inšpirujúce kázne, spievanie či stretávanie sa s priateľskými ľuďmi – to všetko je pravda. Len akosi zabudol na toho, kvôli komu sa bohoslužby vôbec konajú. A tým je Ježiš Kristus. V Evanjeliu (L 22, 19–20) sa okrem iného píše: *Nato vzal chlieb, dobrorečil, lámal a dával im, hovoriac: Toto je moje telo, ktoré sa vydáva za vás; to číňte na moju pamiatku. A podobne vzal po večeri kalich a hovoril: Tento kalich je nová zmluva v mojej krvi, ktorá sa vylieva za vás.*

Kvôli Ježišovi samému – to je najdôležitejší dôvod, prečo sa treba zúčastňovať na službách Božích.

ZBOROVÝ DEŇ VO VRBOVOM

V 15. nedeľu po Svätej Trojici, 12. 9. 2010, zorganizoval CZ ECAV Vrbové zborový deň na tému „Naspäť ku Kristu“ v tom najkrajšom Božom chráme, uprostred prírody, za krásneho slnečného počasia – v amfiteátri na Prašníku-Pustej Vsi vo filiálke Vrbového.

Toto miesto sa stalo pamätným pre protifašistický odboj a je známe každoročným usporadúvaním spomienkových osláv SNP. Už tradične sa tu konávajú aj evanjelické zborové dni. Hodnotnému duchovnému programu dominovali aj v tomto roku slávnostné služby Božie, ktoré boli obohatené o spomienku na evanjelického farára Jozefa Bučku. Tento evanjelický farár a martýr pôsobil v rokoch 1935–1940 vo vrbovskom cirkevnom zbere. Na miestnej farskej budove je pamätná tabuľa, ktorá pripomína jeho osobnosť a jeho zápas za slobodu. Bola odhalená v máji 1947 za pôsobenia brata farára Alexandra Baricu.

Na úvod služieb Božích domáci zborový brat farár Mgr. Miroslav Jäger privítal vzácných hostí: predsedníctvo cirkevného zboru v Piešťanoch, zborového brata farára z Piešťan Mgr. Branislava Dolinského, slávnostného kazateľa, sestru zborovú dozorkyňu RNDr. Zuzanu Šandrikovú a cirkevníkov z piešťanského zboru, ktorý bol pozvaný ako niekdajšia dcérocirkev Vrbového.

Ďalej privítal vzácných hostí – potomkov brata farára Jozefa Bučku, deti Jelu Bučkovú a Milana Bučku a ďalších príbuzných, historika doc. Dr. Miloša Kovačku, CSc., predstaviteľov samosprávy: starostku obce Prašníky a primátora mesta Vrbového, domácich vo viere a ostatných prítomných.

Liturgiou poslúžili obidvaja zúčastnení farári. Slovo Božie zvestoval Brani-

slav Dolinský na základe textu Žalospěvy 5, 19–21a.

Duchovný rozmer služieb Božích bol obohatený piesňami zborového spevokolu z Piešťan pod taktovkou brata kantora Ing. Ľudovíta Michalku a básňou od Ruda Brtáňa *Za Jozefom Bučkom* v prednese Mgr. Mateja Tótha.

Po službách Božích odznela hodnotná prednáška Miloša Kovačku, riaditeľa Národného bibliografického ústavu Slovenskej národnej knižnice, o živote a diele Jozefa Bučku.

Jozef Bučko bol známy ako aktívny účastník protifašistického odboja a svoj vzdor proti vtedajšej štátnej ideológii prejavoval verejne a všade tam, kde to považoval za potrebné. Za túto svoju činnosť bol väznený v Mauthausene, Amstettene a Ebensee, kde 7. mája 1945, v deň oslobodenia koncentračného tábora, zomrel. Jeho životným krédom Jozefa Bučku boli slová apoštola Pavla *Lebo mne žiť je Kristus a umrieť zisk*, ktoré sú uvedené aj na titulnej strane novej knihy prof. Zory Frkáňovej „Jozef Bučko“, ktorú vydal Evanjelický a. v. cirkevný zbor v Martine, kde po odchode z Vrbového ako farár požehnané pôsobil.

Účastníci, ktorí prejavili mimoriadny záujem o knihu o Jozefovi Bučkovi, sa rozchádzali upevnení vo viere a posilnení na duchu i na tele, ďakujúc za hodnotné chvíle Pánu Bohu i organizátorom podieľajúcim sa na príprave zborového dňa, ktorý sa konal v zmysle slov Pisma svätého: *Spomínajte na svojich vodcov, ktorí vám zvestovali slovo Božie, pozorujte, aký bol koniec ich správania, a napodobňujte ich vieru* (Ž 11, 7).

Prišli sme medzi nich...

Hľa, aké dobré, aké milé je to, keď bratia spolu bývajú!

(Ž 133)

Evanjelická filia Dražkovce pozvala 22. 9. 2010 na srdečné spoločné stretnutie zástupcov filii Diaková a Bystrička a sestry zo spoločenstva ručných prác z Martina.

Aké milé sú príbytky, ó Hospodine mocností – prichodia nám na myseľ slová žalmistu pri vstupe do miestnosti, ktorá po dlhej úprave a rekonštrukcii slúži veriacom filie Dražkovce na spoločné stretávanie pri Božom slove, modlitbách a nábožných piesňach.

Slávnostného uvítania a sprievodného slova sa ujala sestra presbyterka Vierka Brnová, so životom v obci prítomných hostí zoznámila miestna pani starostka. Prednesom krásnej básne o láske medzi priateľmi, teplom ľudskom slove a vďaka za to, že žijeme Pánovi, poslúžila ďalšia sestra v zastúpení domácich viery.

Spoločné stretnutie pozdravili i zástupcovia ostatných filii, sestra farárka v. v. Zuzana Štanclová a v krátkosti bolo predstavené i spoločenstvo ručných prác. Brat farár Milan Kubik poslúžil krátkou kázňou na text Žalmu 133 *Hľa, aké dobré, aké milé je to, keď bratia spolu bývajú!* (Ž 133). Vysoko vyzdvihol myšlienku spoločne sa stretávať a spoločne sa deliť o radosť i starosti, ktoré prináša každodenný život.

Bolo to milé popoludnie pri modlitbe, duchovnej piesni, Božom slove a bohato prestretom stole.

Ďakujeme filii v Dražkovciach za príjemné strávenie slnečného jesenného popoludnia.

Prosíme Hospodina o milosť a požehnanie i naďalej pre celý náš martinský zbor a jeho filie.

Nech sú blahoslavení všetci, ktorí prebývajú v Jeho dome, lebo Hospodin je slnkom a štítom. Milosť a slávu udeľuje a neodoprie blaho tým, čo chodia bez úhony.

Prišli medzi nás...

V priebehu októbra 2010 zavítali medzi sestry do krúžku ručných prác žiaci prvého a siedmeho ročníka Evanjelickej základnej školy v Martine so svojimi učiteľkami. Svojím programom – básňami, piesňami a veselými výstupmi – spestrili ich pracovné popoludnie. Tým naplnili slová Pisma: *Pred šedinami povstaň, starca si osobne ucti a svojho Boha sa boj. Veď ozdobnou korunou sú šediny, nachodia ju na ceste spravodlivosti.*

Naše sestry boli žiakom vďačné za predvedený program. Vysoko hodnotili ich prejav lásky a úcty k starším.

Želáme všetkým žiakom EZŠ a ich pedagógom hojnosť Božej milosti a požehnania.

Nech Pán ide pred nimi a ukazuje im cestu, po ktorej majú kráčať.

Nech Pán ide vedľa nich, drží ich za ruku, aby nespadli a nezranili sa.

Nech ide aj za nimi a ochraňuje ich od nepriateľov.

Nech Pán bude aj nad nimi a požehná všetky ich kroky, myšlienky a skutky.

Nech tieto deti rastú pre radosť Božiu a radosť svojich rodičov.

NENÁPADNÍ HRDINOVIA NA EZŠ

Záverečné odovzdávanie cien – zľava Maroš Kramár, Gabika Kubíková, Zuzka Medvedová, Ján Drahoš. Vpravo František Mikloško.

Žiaci siedmeho ročníka Evanjelickej základnej školy v Martine (Zuzka Medvedová, Gabika Kubíková, Ján Drahoš, Maroš Kramár) sa pod vedením Mgr. Dušana Haška zapojili do 2. ročníka projektu NENÁPADNÍ HRDINOVIA. Jeho podstatou je mapovanie osudov ľudí, ktorí šli v dobe komunizmu proti prúdu. Zaplatili za to vysokú daň, na ktorú sa už takmer zabudlo... Na projekte sa zúčastnilo 25 tímov s 57 študentmi z celého Slovenska. Naši siedmci sa do súťaže zapojili s portrétom nedávno zosnulého emeritného biskupa ECAV Pavla Uhorskai s názvom PAVEL UHORSKAI – SVEDOK VIERY. Naš tím bol vybraný medzi najlepšie, ktoré sa stretli v rámci medzinárodnej štu-

dentskej konferencie (Slovensko, Česká republika, Ukrajina), ktorá bola vyvrcholením 2. ročníka projektu. Slávnostné otvorenie konferencie sa uskutočnilo 18. novembra 2010 o 9.30 h. v Zrkadlovej sieni Primaciálneho paláca v Bratislave. Našmu tímu, ktorý sa v konečnom hodnotení umiestnil v striebornom pásme, ďakujeme za úspešnú reprezentáciu školy a prajeme veľa vytrvalosti a tvorivosti pri ich ďalšom hľadaní nenápadných hrdinov v radoch evanjelickej cirkvi.

VIAC INFORMÁCIÍ O PROJEKTE NÁJDETE NA
WWW.NOVEMBER89.EU

PRÁCU NAŠICH ŠTUDENTOV NÁJDETE NA
WWW.EZSMT.SK

Advent medzi deťmi

Ako už býva zvykom, každý sa pred Vianocami pripravuje. Pripravuje sa na príchod Ježiša. No každý iným spôsobom. Nieкто potrebuje pripraviť adventné vence, upratať byt a začať nakupovať darčeky. Iný si zase viac uvedomuje svoj vzťah s Bohom.

My deti sme sa rozhodli pripomenúť si advent tým, že si vyrobíme adventný veniec a povieme si, čo advent znamená. Chceli sme to pripomenúť sebe i našim rodičom a tak sa na chvíľu zastaví a zamyslieť sa nad Božím dielom.

Na tvorivé popoludnie nás došlo kopec. Nielen malí, ale aj veľkí dospeláci. Začali sme našimi obľúbenými biblickými piesňami, vedúci nám priblížili, o čom sú v skutočnosti Vianoce a kde je ich pravý význam. No a po praktických inštrukciách sme sa všetci pustili do výroby adventných vencov.

Kam ste sa pozreli, všade samé ihličie, sviečky, rôzne ozdoby. Rodičia lepili, spájali a tí menší podávali ozdôbky, alebo sa len tak schovávali pod stolmi či vyhrávali na hudobné nástroje. Každý si našiel svoje miesto. A preto ten pohľad, ktorý sa tam naskytol, bol na nezaplatenie. Prečo? V dnešnej dobe už málokde môžete vidieť, ako deti so svojimi rodičmi na niečom usilovne pracujú a majú pri tom radosť. A hlavne sú spolu – žiadna TV, žiaden počítač – nič, len deti, rodičia, kamaráti a adventné vence.

Len Boh môže urobiť taký zázrak, ktorý v dnešnej uponáhľanej dobe prinesie radosť do rodín. Ďakujem Bohu, že som sa na tom mohla zúčastniť a zažiť tú Božiu blízkosť a Jeho milosť. Nielen vence boli tým, čo pohlo našimi srdiečkami, ale hlavne Boh, ktorý sa aj na tomto stretnutí opäť raz dokázal a ukázal, že On je živý a verný.

Lubka

To napokon odveká skúsenosť potvrdzuje, že to, čo sa človek vo svojom nevinnom mladom veku naučil – keď ešte jeho mudrovanie bolo zakryté oblakom úprimnosti a dôvernosti – to v jeho srdci i v pamäti stálym zostáva aj napriek tomu, ak sa ho svetská lahkomyseľnosť usiluje rozvrátiť a vykoreniť. Čím viac sa tá smutná pravda potvrdzuje, že sa uprostred kresťanstva iba z nevedomosti Písma svätého a doslova z ohyzdnej neznalosti základných článkov kresťanskej viery nevera s neporiadnosťou a nemravnosťou života býva spojená, tým starostlivejšie má byť nevinná mládež k prameňom kresťanskej viery privádzaná.

V takom prípade nevera ustúpi a nemravné poblúdenia budú odmietané s ostrom opravdivého poznania kresťanského náboženstva.

Ondrej Plachý (1755–1810),
martinský evanjelický farár.

vo viacnásobne vydanéj knižočke
Reči Písma Svätého znejúci

o článkoch náboženstvá kresťanského
a o povinnostiach kresťanských pro mládež

Anjeliček spieva „Poďme, bratia, do Betléma...“

Svetlo v smútení...

Anjeliček je spevokol najmenších členov nášho cirkevného zboru, ktorý sa stretáva každú stredu od piatej do šiestej v priestoroch zborovej siene. Navštevujú ho deti spolu so svojimi rodičmi, v priemere sa nás stretáva okolo dvanásť. Chodia medzi nás aj dvaja chlapci z Nórska a deti ako ja, alebo aj mladšie. Je nám spolu veľmi dobre, a to hlavne vďaka Ľubke Poľaškovej, ktorá nás zvoláva, hrá sa s nami a pripravuje nám občerstvenie. Naša prvá pani učiteľka Natálka Cupanová nás pre iné povinnosti už ďalej učiť nemôže. Ďakujeme jej za dva roky trpezlivosti pri vedení našej živej skupinky. Našou novou pani učiteľkou je Svetlanka Brndiarová. Je rovnako mladá, kreatívna a priniesla do nášho spoločenstva nový vietor. Aj v jej mene medzi seba pozývame všetky deti, ktoré majú chuť patriť do spoločenstva malých anjelov, ktoré sa stretáva pre radosť ľudí a na slávu Božiu. Naším cieľom je mať v cirkevnom zbere svoj priestor pre radosť, hru a pieseň. A samozrejme, pripraviť sa na príchod Spasiteľa – tieto Vianoce, ako aj každý jeden deň. Anjeliček spieva: „Poďte, bratia, do Betléma...“ a tí najmenší z nás: dun daj, dun daj, dun daj, da.

Za spevokol *Terezka Kacianová*

V našom cirkevnom zbere sa v období od Pamiatky zosnulých až do Vianoc pravidelne stretávala skupinka ľudí, ktorí sa vyrovnávali so stratou svojich najbližších. Sretávali sa za účelom podpory v smútení, možnosti spomínania na svojich blízkych, s nádejou pochopenia a prijatia toho, čo už nikto na tomto svete zmeniť nemôže.

Blížia sa Vianoce a svet je oslnený leskom vianočných guľ, cinkotom zvončekov, darčiekov, smiechu, radosti, sánkovačky a štedrého stola. Áno, je to prirodzené. Vianoce sú aj o rodine, ktorá sa zide, obdaruje, porozpráva a zasmee.

Vianoce bez blízkej osoby však majú svoje zvláštne čaro. Sú tichšie, bez zbytočného zhonu, hluku, výskania. Smútiacim skôr vyhovuje pokoj, samota, miesto, kde si bez výčitiek svedomia môžu poplakať. Plač im očisťuje vnútro a hojí rany, ktoré zanechal odchod milovanej osoby. Ich Vianoce sú o zaslúbení a nádeji. Táto nádej spočíva v tom, že nakoniec aj tak život zvíťazí. Aj keď ten ich je teraz o niečo ťažší a smutnejší, predsa len je to pravda – Narodil sa... Spasiteľ sveta je tu! Život prenáha smrť...

Chcela by som sa poďakovať Katke Plžovej a všetkým tým, ktorí úprimne a vytrvalo hľadajú svetlo, pokoj a istotu – aj napriek ťažkým ranám a stratám, ktoré im život priniesol. Katka a ja vám ďakujeme za dôveru a možnosť kráčať s vami – za svetlom, ktoré odháňa tieň a dopadá na miesto, kde do tohto sveta vstupuje Boh. Narodil sa. Spasiteľ sveta je tu. Predsa len je to pravda.

Natália Kacianová

STRETÁVANIE SA TURČIANSKEJ MLÁDEŽE...

Bratia a sestry, v našom zbere sa už dva roky stretáva mládež celého Turca. Máme za sebou osem vydarených stretnutí a jeden worshipový večer. Mňa ako zvedavého a za poznaním tužiaceho človeka veľmi zaujímalo, čo sa za tým všetkým skrýva, a preto som sa rozhodla položiť pár otázok tým, ktorí toto stretnutie nielen organizujú a pripravujú, ale aj tým, ktorí sa na ňom zúčastňujú...

Ako vlastne vznikla vízia organizovať „Turčiansku mládež“?

Veľmi ľahká otázka. Vízia tu bola už dávno, minimálne 10 – 13 rokov dozadu. Dokonca počas týchto rokov boli aj stretnutia podobného typu. Viedli ich rôzni jednotlivci alebo skupiny a boli to požehnané stretnutia, aj keď neboli pravidelné. Neviem presne, prečo zanikli, ale zrejme prvý dôvod bol ten, že martinská mládež prechádzala ťažkým obdobím.

Mládežníci vyrástli a založili si rodiny, neprichádzali noví ľudia a dá sa povedať, že mládež pomaly zanikla. Ostala len malá skupinka ľudí. Druhý dôvod bol ten, že martinská mládež, okrem pár výnimiek, bola uzavretá pre širšie spoločenstvo. Pamätám si na to, keď boli seniorátne stretnutia, alebo celoslovenské, a to dokonca aj v Martine. Ľudia prichádzali z celého Slovenska, len Martinčania to mali „až“ dva kilometre a tak neprišli. Pôsobili sme, ale boli sme uzavretí pre okolitú mládež a jej spoločenstvá. Veľa ľudí nám to aj vyčítalo.

Podobné stretnutia ako to naše fungujú už dlhodobo a pravidelne aj inde na Slovensku, hlavne na východe a aj v Púchove. Mne sa veľmi pozdávali. Vnímam som to ako potrebu mládežníckych spoločenstiev komunikovať a spoločne sa stretávať. Navštevoval som okolité stretnutia mládeže a spolu sme sa o tom rozprávali a onedlho sme už pripravovali tieto stretnutia spoločne. Na začiatku nám dosť pomáhali študenti Biblickej školy a František Korečko.

Čo je hlavnou myšlienkou a podstatou uvedených stretnutí?

a) Evanjelizácia mladých ľudí v Turci (môžu si sem pozvať svojich kamarátov a potom ľahšie zapadnú do konkrétneho okruhu mládeže).

b) Podpora mladých, ktorí sa nestretávajú pravidelne (povzbudenie k práci na Božej vinici).

Ako približne vyzerá príprava jedného večera pre mladých?

Vždy po stretnutí „Turčianskej mládeže“ sa koná organizačná porada vedúci jednotlivých „mládeží“, ale aj ostatných dobrovoľníkov. Zhodnotíme práve zavŕšenú „mládež“, vymyslíme nové stretnutie a rozdelíme si úlohy medzi sebou, prípadne oslovujeme ďalších spolupracovníkov. Hľadáme rečníka na vybratú tému. Potom už pracujú len jednotlivé skupiny samostatne podľa rozdelených úloh.

Ako vidia organizátori odozvu na niečo také, pretože nič podobné sa v Turci neorganizuje...

Postupne už vnímame aj ovocie tejto práce. Spoločenstvo sa začína rozrastať (približne 100 ľudí), ale hlavne sa pomaly prebúdzajú život mládeže v našich zboroch. Je to však „beh na dlhé trate“. Zatiaľ máme za sebou iba malé kroky (ale sú krokmi vpred).

Aké sú vízie mládeže do budúcnosti?

Vytvorenie silnejšieho pracovného tímu, v ktorom bude mať zastúpenie každá mlá-

dež v Turci. No hlavnou víziou je získavať mladých ľudí pre Krista.

Určite je mnoho vecí, ktoré sú potrebné vybaviť, zariadiť, aby sa mohli takéto podujatia stále pripravovať. Ako by sme my ako zbor či jednotlivci mohli prispieť k tomuto dieľu?

Stačí povedať: tu som. Práce je vždy dosť... cez moderovanie, prípravu miestností, výzdobu, prípravu občerstvenia. Je tu priestor pre nové hudobné kapely, priestor pre svedectvá, propagácia mládeže a v neposlednom rade sa môže každý zapojiť do modlitebného tímu. Tiež je potrebné posilniť technický tím (príprava aparatury, obsluha projektora atď.).

Za rozhovor ďakujem vedúcemu našej mládeže Martinovi Uhrinovi.

Mladým bola položená otázka, ako sa im „Turčianska mládež“ páči, čo im dáva a čo pre nich znamená. Ich reakcie a názory boli rôzne, no takmer všetky pozitívne. Zhodujú sa v tom, že je to veľmi dobrá príležitosť nielen spoznať nových ľudí, ale aj možnosť predstaviť sa im. Predstaviť sa im nie ako jednotlivci a prezentovať ich samých, ale ukázať im veľkú duchovnú rodinu, v ktorej nikto nikoho nemôže nahradiť a v ktorej má každý „svoje“ miesto. Možnosť predstaviť im Toho, ktorý nás spája, Boha. Je to spôsob povzbudenia a možnosť povzbudiť iných. Mladí prichádzajú na to, že majú nesmierne veľa spoločného, aj keď sa doteraz nepoznali. Tu majú možnosť vyjadriť svoj názor a dozvedieť sa nové veci o Ježišovi.

„Turčianska mládež“ je podujatie prispôbené mladším kategóriám, ale miesto si tu nájde naozaj každý. A mladým môže byť každý človek. Ako je to možné? Mladosť predsa nie je obdobie života, ale duševný stav. Spočíva nielen v rokoch, ale i v myšlienkach...

V každom mladom človeku je skrytá nádej, nádej na lepšiu budúcnosť. Asi nie každý si uvedomuje, akú jedinečnú príležitosť má. Aj on môže zmeniť, dokonca zlepšiť svet. Na to, aby sa tak naozaj stalo, potrebuje vedieť, že sa mu verí. Potrebuje oporu a pochopenie. Potrebuje spoločenstvo ľudí, kde si rozumie s druhými a má rovnaké pocity a myšlienky. Pre dnešného mladého človeka, ktorý je nádejou spoločnosti, sú tieto stretnutia veľmi dôležité. Vládnú tu bratsko-sesterská láska, vzájomné porozumenie. Každý je iný, ale všetkých spája Boh. Boh nám v Pánu Ježišovi Kristovi dal úplne všetko, dal nám v ňom krásny príklad niekoho, koho tento svet potrebuje...

A odkaz od našich mladých? „Poď a nasleduj Ho spolu s nami aj TY...!“

XIII. Duchovné hodnoty pre dnešok boli integrálnou súčasťou štyristoročného jubilea Žilinskej synody

Konali sa v slávnostnom jubilejnom týždni v prostredí Malej sály Mestského úradu v Žiline 1. júla 2010. Krátko pred ich otvorením sa v žilinskom evanjelickom chráme uskutočnili slávnostné služby Božie, ktoré boli úvodom k Synode Evanjelickej a. v. cirkvi na Slovensku, konanej v roku 2010 práve v jubilujúcej Žiline. Mnohí z účastníkov sa na týchto službách Božích zúčastnili a boli povzbudení mohutným spevom synodálov v žilinskom „ruppeldtovskom“ kostole.

Keď sme sa na úvod XIII. Duchovných hodnôt pre dnešok v priestoroch Mestského úradu v Žiline schádzali, kládli sme si celý rad otázok: prídu v tejto mimoriadnej horúčave na naše stretnutie milovníci duchovného evanjelického života? Budeme sa môcť radovať zo spolupatričnosti? Z lásky k dejinám evanjelictva? Z úcty voči otcom evanjelických dejín na Slovensku?

No ako sa približovala hodina, keď mali byť XIII. Duchovné hodnoty pre dnešok otvorené, navidomoči rástla naša radosť. Cítili sme vnútornú blaženosť, nadšenie srdca. Veď zblízka i zďaleka prichádzali známe i menej známe, radostne naladené tváre, ktoré malú sálu Mestského úradu v Žiline doslova preplnili.

Na úvod zaznela Smieť žiť pre Krista, pre Neho mrieť. K harmóniu si zasadol vážený profesor matematiky Belo Riečan, predseda Spoločnosti pre Tvorbu T, organizáta banskobystrického evanjelického zboru a chrámu. Mohutne zaznela naša milovaná pieseň, jedna z mnohých evanjelických hymnién. Zaslzili mnohé z očí. Prítomní si uvedomili, že najvyššou možnou duchovnou hodnotou pre dnešok je smieť žiť pre Krista, pre Neho mrieť. Túto pieseň spievať a túto pieseň žiť.

Mikrofónu sa ujal profesor Ondrej Hronec, ktorý podujatie moderoval a vo svojich moderátorských vstupoch prítomných povzbudzoval k láske k slovenským evanjelickým dejinám, na druhej strane súčasný evanjelický život kriticky nabádal k úvahám o pahodnotách terajšieho konzumného sveta a nevyhnutnosti osvedčenými duchovnými hodnotami, predovšetkým vierou, láskou a nádejou, stavať hrádzu voči prívalom, ktoré sa usilujú zahltiť našu civilizáciu „mystickým telom diabolovým“, osobitne materializmom či agresívnym – bojovným ateizmom, ktorých cieľom je zničiť „čisté srdce“ – duchovnosť, mravnosť a charakter človeka, jeho dejinné určenie a poslanie, ktorým je Kristus.

Potom sa už dostali na rad referáty, ktoré sa usilovali čo najviac predstaviť dejiny a deje Žilinskej synody – vypovedať a farbisto predstaviť „ducha času“, načrtnúť kroniku hlavných udalostí a portréty najvýznamnejších osobností Žilinskej synody, ktorá sa konala 28. – 30. marca 1610 v Žiline. Problematiku tejto významnej udalosti, kľúčovej pre existenciu Evanjelickej a. v. cirkvi na Slovensku, predstavili Miloš Kovačka, Darina Dudášová, Rastislav Stanček a Igor Kišš. Hovorili s veľkým zaujatím a vyzdvihli viaceré základné momenty dávnych žilinských udalostí. Na scénu vystúpila nedávno objavená originálna listina Aktov a záverov – Zákonov a ustanovení Žilinskej synody z roku 1610 a s ňou predovšetkým palatín Juraj Turzo, zo superintendentov najmä Izák Abrahamides so svojimi dávnymi kázňami

mi, ktoré sú rovnako ako Akty a závery – Zákony a ustanovenia Žilinskej synody z roku 1610 archivované v Slovenskej národnej knižnici. A pripomenutý bol aj žilinský superintendent Daniel Krman, ktorého smutné výročie úmrtia pripadá na rok 2010. Predstavil ho Samuel Mišiak, myjavský farár.

Veľmi bohatá bola i diskusia. Hovorilo sa o vzdelanosti evanjelických kňazov, o uzavretosti evanjelických zborov, o tom, či Tvorba má byť písaná a publikovaná „vysokým štýlom“, alebo sa má prispôsobovať vzdelanosti čitateľov. Vzrušená diskusia poukazovala na to, že slovenská evanjelická inteligencia mala vždy „svoj nápev“, a to tak vysoký a vznešený (Hviezdoslav, Lukáč), ako aj nápev prostej pokory, ktorá „vonia“ srdcom (Royová). Ukázalo sa, že všetky – vysoké i prosté – spomedzi našich evanjelických nápevov boli a sú žiadané. Ani jeden z nich nemožno nemilovať: treba ich naďalej kultivovať a prijímať, oceňovať záujmom i „náročnosť“ – hlbiny i výšiny domova a sveta vytrvalo hľadajúcu Tvorbu. Mimoriadne žiaducou je aj preto, lebo prepája duchovný život s literatúrou a umením, vedou a kritikou. V tomto ohľade je Tvorba v slovenskom časopisectve v našich časoch ojedinelou. XIII. Duchovné hodnoty pre dnešok želali jej čitateľom, aby vytrvalo prenikali do jej „vzdelaneckých“ priestorov a toto vyslovene nezastupiteľné „vysoké čítanie našich čias“ dopĺňali ostatnými evanjelickým časopismi, či už celoslovenskými, dištriktuálnymi alebo zborovými.

A to hlavné, čo dnes treba: neostávať v kostoloch! Treba odmietnuť a prekonať povrchnú, ale pestovanú tézu, podľa ktorej jedna kázeň v týždni na evanjelické kresťanstvo vystačí. Treba vychádzať spomedzi chrámových múrov, vstupovať do ulíc a domov, medzi svojich i vzdialených blížnych: zvesťovať pri každej príležitosti Evanjelium. A vstupovať tam, kde evanjelici dokázali vždy prinášať slovo na čase: do vedeckých a kultúrnych spoločností, na stránky časopisov, odhaľovať ducha doby a najmä falošných prorokov – diabolské lži našich čias.

XIII. Duchovné hodnoty pre dnešok boli vzrušujúce. Mnohým sa domov nechcelo. O zainteresovanosti prítomných na stretnutí svedčí i veľavravná skutočnosť – počas programu podujatia si účastníci „zakupovali“ pamiatku: Akty a závery – Zákony a ustanovenia Žilinskej synody z roku 1610 boli k dispozícii vo dvoch knižných podobách: faksimilnej a bibliofilskej. Viac ako polovica účastníkov – takmer dve tretiny – si knihy odnášala z podujatia do svojich domovov. Predalo sa deväťdesiat exemplárov.

Keď sa priblížil záver, taktovku si do rúk vzal opäť profesor Belo Riečan. Nevedno, či na Mestskom úrade v Žiline pred XIII. Duchovnými hodnotami pre dnešok bola spievaná Kto za pravdu horí – Sláva šľachetným. No tá, ktorá znela na záver duchovného podujatia, ktorú sme spievali a „užili si“ 1. júla 2010, rozliehala sa nezabudnuteľne. Pretože sa opäť vynorila ako pravá – nefalšovaná, nepredstieraná, ale v srdciach slovenského evanjelictva osvedčená duchovná hodnota pre dnešok.

Pravda patrí k najzáčnejším duchovným hodnotám. Bola dobrou v minulosti a dobrá je i pre dnešok. Dobrou zostáva i do budúcnosti. Slovenskej evanjelickej inteligencii aj prostredníctvom vďačne konaného žilinského stretnutia prizvukuje: *Ak vy zostanete v mojom slove, ste naozaj mojimi učeníkmi. A poznáte pravdu a pravda vás vyslobodí.* (J 8, 31–32)

Objavili originál listiny, ktorá položila základ nezávislej evanjelickej cirkvi

Nedávne oslavy 400. výročia Žilinskej synody so sebou priniesli unikátnu udalosť. V Slovenskej národnej knižnici v Martine totiž objavili vzácny dokument, ktorý s touto udalosťou priamo súvisí. O významnom historickom náleze sme sa porozprávali s docentom Milošom Kovačkom, riaditeľom Národného bibliografického ústavu SNK.

Slovenská národná knižnica má za posledné tri roky na konte viacero významných objavov. Ktoré z nich považujete za najvýznamnejšie?

Spomeniem napríklad reč Eliáša Lániho z 18. marca 1608, ktorú predniesol v Martine ako turčiansky senior. Slovenských evanjelikov na ňu upozornil pred osemdesiatimi rokmi Ján Kvačala, no v slovenskom prostredí nebola dostupná a zostala neznámou. V roku 2007 sme Lániho reč získali, preložili do slovenčiny a publikovali v zborníku Memorialis – historický spis Turčianskej stolice. Láni v nej vyzval evanjelikov na území horného Uhorska, aby okrem Augsburského vyznania prijali aj Formulu svornosti ako základný dokument evanjelického učenia, ktorý je veľmi potrebný pre ich zjednocovanie. Išlo mu o to, aby ju prijali všetky evanjelické a. v. senioráty (vtedajšie bratstvá či kontuberniá) v Uhorsku a aby sa okolo Augsburského vierovyznania a Formuly svornosti postupne integrovali ako jednotná evanjelická cirkev. Toto všetko sa o dva roky neskôr, v roku 1610, potvrdilo na pamätnej Žilinskej synode, kde na Augsburské vyznanie i Formulu svornosti v Žiline zvolení superintendenti prisahali. Dá sa povedať, že od tých čias Formula svornosti patrí medzi základné vieroučné knihy slovenských evanjelikov augsburského vyznania. V roku 2007 sa podarilo obja-

viť i dovtedy v slovenských podmienkach neznámy spis z roku 1707 – Memorialis Turčianskej stolice, ktorým Turčianska stolica žiadala zastavenie povstania Františka II. Rákociho a v súvislosti s tým bezprecedentného vykorisťovania hornouhorských (slovenských) stolic, ktoré viedlo k hospodárskej katastrofe, a tým aj zbadačeniu života vtedajších Slovákov. Poslovnia Turčianskej stolice, ktorí spis obhajovali na Onódskom sneme, boli zmasakrovaní a zomreli martýrskou smrťou.

Pred jubileom Žilinskej synody 1610 však došlo k ďalšiemu unikátnemu objavu, ktorý – v súvislosti s výročím – možno považovať za skutočný Boží dar...

Áno, v roku 2008 uskutočňoval pracovník Slovenskej národnej knižnice Ľubomír Jankovič výskum pergamenových dokumentov. O jednom z nich – podľa písma na prebale – predpokladal, že je písaný v hebrejskom jazyku. Vlastný dokument bol však v latinčine. Po podrobnejšom preskúmaní sa ukázalo, že sú to Akty a závery – Zákony a ustanovenia Žilinskej synody z roku 1610. Neskôr sme dokument identifikovali ako originálnu listinu Žilinskej synody, pretože sme zistili, že mohla byť uložená v šľachtickej (rodovej) knižnici Juraja Turzu, neskôr sa s ňou venom jeho dcéry Heleny, manželky Gašpara Illešhá-

zihu, ako o tom svedčí supralibros (knižná značka) zachovaná na dokumente, dostala do knižnice tohto významného magnátskeho rodu. Ďalšie osudy listiny sú málo známe, ale svedčia o tom, že sa ocitla v protireformačnom prostredí – na prebale dokumentu je latinské označenie, ktoré v slovenčine znie: Pomýlená (bludná) synoda konaná pod predsedníctvom palatína Juraja Turzu. To má zreteľnú výpovednú hodnotu o jej archivovaní do čias, kým sa v roku 1958 zásluhou A. A. Baníka nedostala do Národnej knižnice Matice slovenskej.

Čo je vlastne v tomto dokumente obsiahnuté? Aký je jeho význam?

Tento dokument schválili účastníci Žilinskej synody, predstavitelia evanjelickej šľachty spoločne s evanjelickými duchovnými, ktorí prišli na pozvanie palatína Juraja Turzu do Žiliny, aby ustanovili a do života uviedli nezávislú evanjelickú a. v. cirkev v Uhorsku. Svoje rozhodnutie potvrdili podpismi a pečatami.

O význame tejto udalosti sme v Evanjelickom posli spod Tatier priniesli celý seriál článkov. Predsa len: v čom vy osobne vidíte jej najväčší prínos?

Treba si uvedomiť, že ide o udalosť, ktorú musíme vnímať z viacerých hľadísk. Základným je založenie integrovanej evanjelickej a. v. cirkvi v Uhorsku. K tomu nad akúkoľvek pochybnosť patrí vklad novozałożenej cirkvi do utvárania novodobého slovenského národa. Práve v dôsledku Žilinskej synody sa „budúce Slovensko“ začalo zásluhou bohoslužobnej reči slovenských evanjelikov „zakreslovať“ do mapy Uhorska. Originálna listina Žilinskej synody jasne rozlišovala Slovákov, Nemcov a Maďarov. A obzvlášť dôležité je, že prví superintendenti boli „povedomí“ Slováci: Eliáš Láni písal slovenské duchovné piesne, kázne Izáka Abrahamidesa obsahujú množstvo slovakizmov. A existujú ďalšie

argumenty, na základe ktorých bývajú Akty a závery – Zákony a ustanovenia Žilinskej synody z roku 1610 publikované medzi základnými dokumentmi slovenskej národnej identity a štátnosti.

Máte informácie o tom, koľko odpisov a vydaní Aktov záverov – Zákonov a ustanovení Žilinskej synody by mohlo existovať? Boli niektoré z nich už sprístupnené verejnosti?

Priamo na Žilinskej synode bolo vyhotovených 25 rukopisných kópií Aktov a záverov. Boli distribuované do hornouhorských (slovenských) stolíc. Originálnu listinu dal Juraj Turzo vytlačiť v Bardejove. Odpisov dodnes existuje celý rad. Bolo by ich žiaduce spasportizovať, textologicky porovnať, zistiť ich spoločný obsah, respektíve rozdiely, ktoré by pomohli utvoriť si celkový obraz o faktoch, osobnostiach a udalostiach Žilinskej synody. Sú signály, že dôležité odpisy existujú v knižniciach významných šľachtických rodov. Zákony vyšli tlačou prvýkrát v Bardejove pravdepodobne už v roku 1610, a to hneď v dvoch vydaniach. Uverejnené boli najmenej pätnásťkrát. V priebehu dejín sa k nim často vracali a vydávali ich najvýznamnejší predstavitelia slovenského evanjelictva: Krman, Ambrózi, Seberini, Kuzmány, Janoška, Holuby atď.

Akty a závery – Zákony a ustanovenia obsahujú prológ, šesťnásť článkov, uzatvárajú ich podpisy a pečate synodálov. Podarilo sa vám identifikovať všetky?

Vieme, že v Žiline bolo 51 synodálov. Na originálnej listine, ktorú sme objavili v Slovenskej národnej knižnici, nie sú podpísaní všetci a budeme ďalej skúmať, prečo je to tak. Predpokladáme, že na listine sú podpísaní aj dvaja z dvanástich zahraničných hostí synody, ktorí na nej reprezentovali Wittenberg, Brieg a Viedeň, a to tiež bude predmetom ďalšieho výskumu.

Čo najpodstatnejšie definovali synodáli v originálnej listine Žilinskej synody?

Akty a závery – Zákony a ustanovenia Žilinskej synody predstavujú vyhlasovateľov a garantov synodálnych záverov, hovoria o zriadení evanjelickej a. v. cirkvi, vlastné články – kánony hovoria o superintendentoch, o ich, povinnostiach a úlohách, postavení voči seniorátom, stanovujú, ako majú vizitovať cirkevné zbory, určujú, aký má byť ich osobnostný, osobitne mravný profil evanjelických duchovných atď. Súčasťou je aj prisaha superintendenta.

Podstatné je, že s týmto vzácnym dokumentom sa dnes môžu oboznámiť všetci evanjelici na Slovensku, ale aj všetci priaznivci histórie, ktorí vedia oceniť jeho hodnotu. Prečo ste sa rozhodli ho ponúknuť verejnosti práve v knižnej podobe?

Dôvodom je, že takáto originálna listina doteraz nebola publikovaná a nie je všeobecne dostupná. Má význam pre cirkev, evanjelictvo, kresťanstvo, ale aj pre slovenskú identitu a štátnosť. Preto by mala byť súčasťou knižníc, a to nielen evanjelických: mal by ju mať každý evanjelický a. v. zbor, mali by ju vlastniť školské, najmä vysokoškolské knižnice. Nad všetku pochybnosť by mala byť i v „domácich“ evanjelických knižniciach: mal by ju vlastniť, ako povedal jeden z jej posudzovateľov, každý evanjelik.

Listinu ste publikovali v dvoch podobách – faksimilnej a bibliofilskej. Čo všetko v nich záujemca môže nájsť?

Faksimilné vydanie Akty a závery – Zákony a ustanovenia Žilinskej synody z roku 1610 obsahuje reprodukciu listiny, jej diplomatický prepis a aktuálny slovenský preklad. Obohatené je odbornými staťami. Vydanie je naozaj reprezentatívnu publikáciou. Zaujímavo-

stou je biobibliografický slovník, v rámci ktorého sme sa snažili priniesť informácie o každom synodálovi, a rozsiahla bibliografia. Bibliofília obsahuje iba faksimilnú podobu originálnej listiny, diplomatický prepis a slovenský preklad. Faksimilné vydanie i bibliofília sú neobyčajne pôsobivé, a to najmä vďaka knižným dizajnérom a grafikom Pavlovi Chomovi a Petrovi Ďuríkovi – nositeľom mnohých ocenení za najkrajšie knihy, ako aj ručnej väzbe bibliofílie z dielne vzácnjej umelkyne knižnej väzby Lidy Mlichovej. Publikácie si možno objednať v Národnom bibliografickom ústave Slovenskej národnej knižnice v Martine. Faksimilné (širšie) vydanie v cene 8,5 eur, bibliofília (ručná väzba) v cene 27,5 eur. E-mail objednávky: maria.cervikova@snk.sk

Knihou sa však význam objavu dokumentu neuzavrel. Plánujete teda vo výskume pokračovať aj naďalej?

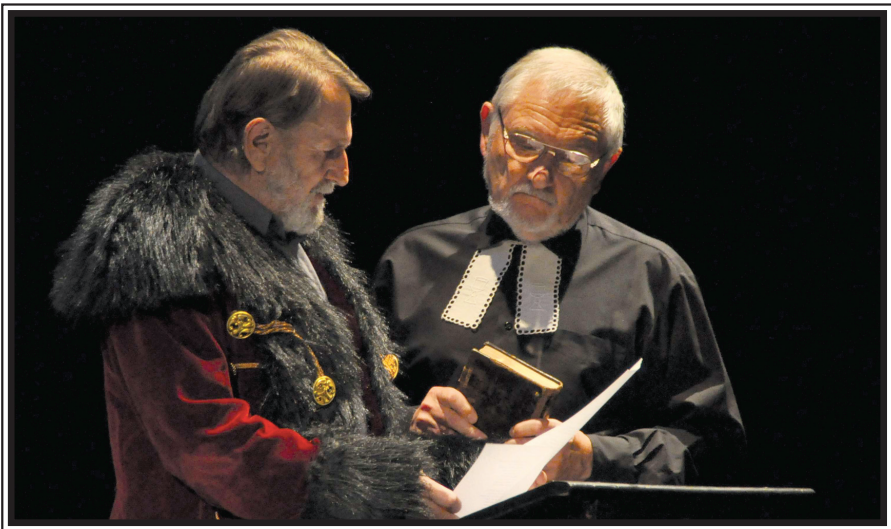
Iste. Svedčí o tom aj elektronická knižnica vydaní Aktov a záverov – Zákonov a ustanovení Žilinskej synody, ktorú možno nájsť na stránke Slovenskej národnej knižnice: www.snk.sk Naším zámerom je tiež vytvoriť novú edíciu Pramene k duchovným dejinám Slovenska. Bolo by dobré, keby v nej vychádzali materiály, ako Bardejovský katechizmus z roku 1581, Bystrická agenda z roku 1585, spevníky či ďalšie katechizmy, ako Lániho alebo Pribišov.

Tieto dokumenty sú už dnes málo známe, prehliadané, zabúdané. Ich nové vydanie by malo byť dokladom o hlbokej viere dávnych evanjelických Slovákov, ale i dokladom o ich dávnej existencii. Malo by byť súčasťou vzdelania dnešných i budúcich slovenských generácií a vytvárať úctu k historickému vkladu evanjelikov do slovenských dejín.

ZA ROZHOVOR ĎAKUJE
ZUZANA ZIMÁŇOVÁ

Vedel som, že sa chystajú...

...oslavy štyristoročnice Žilinskej synody. Náš príbovský zborový farár brat Marek Szabó mi o tom hovoril už kedysi na konci roka 2009. Aj som vtedy zakoketoval s myšlienkou pripraviť pre členov nášho zboru skromné spomienkové matiné v rámci služieb Božích v období významného výročia. Aj keď prekvapený, ani na chvíľu som potom nezaváhal nad žiadosťou či ponukou Generálneho biskupského úradu ECAV pripraviť do programu osláv literárno-dramatické pásmo o Žilinskej synode, ktoré napísala vážená Nora Baráthová z Kežmarku. Na stretnutie s riaditeľom úradu GBÚ ECAV, Dušanom Vagaským, ktoré sprostredkoval brat Miloš Kovačka, som už prišiel spolu s režisérom martinského Slovenského komorného divadla Vilom Hriadeľom, ochotným na tvorbe príspevku k oslavám synody spolupracovať.

Po prvom prečítaní predlohy sme sa museli rozhodnúť pre formu realizácie. Pásmo, ako bolo napísané, bolo vhodné skôr na intímnejšiu, klubovú prezentáciu. Zámer inscenovať javiskový tvar si žiadal určité úpravy, ktoré som so súhlasom autorky vykonal, samozrejme s dodržaním ňou danej výstavby a štruktúry diela. Čoskoro sme však poznali, že naše predstavy sú v daných podmienkach maximalistické. Ukázalo sa napríklad, že je nereálne rátať s účasťou ďalších profesionálnych kolegov, pretože obe najbližšie divadlá – martinské aj žilinské – pripravovali premiéry svojich inscenácií na samotný záver sezóny. Aj zámer využiť v programe vyspelý spevácky zbor a tak inscenácii dodať rozmer „veľkého plátna“ sa ukázal naivne optimistický. V nie práve želanej pridruženej funkcii „ma-
nažera“ som pomaly upadal do stavu melanchólie aj ako tvorca. Začal som do-

konca uvažovať o návrate k pôvodnej verzii predlohy. Predstava pompéznej oslavy dejinnej udalosti sa rozplývala. A to možno bolo dobre, možno to tak malo byť.

Začala sa nová etapa hľadania, a čas bol neúprosný. S kolegom Hriadeľom sme prešli mená ochotníckych hercov a recitátorov, ktorých sme poznali ako porotcovia amatérskych súťaží, v myslí sa vynárali tváre prednášateľov Pašii... Obsadenie účinkujúcich postupne dostávalo jasné kontúry. S nepatrnými korektúrami v priebehu skúšok sa nám podarilo dať dohromady ľudí ochotných venovať čas a schopnosti pre dobrú vec. Okrem mňa a Vila Hriadeľa v programe účinkovali sestry a bratia Zuzana Bukovská, Ján Kričko, Milan Bobuľa, Martin Klein a Karol Figura, z príbovského zboru mladí Zuzka Piatriková a Miško Fľak. Obrazovú súčasť programu technicky zabezpečil brat Boris Bukovský st.

Dovolím si namýšľať, že predstava vystúpenia v programe osláv všetkých naplnila hrdosťou. Pochybnosti o završení diela zmizli, keď sa mi podarilo získať dôveru martinských bratov farárov v jeho zmysluplnosť; tí iniciatívne vytvorili malú spevácku skupinu a ponúkli ju namiesto zamýšľaného spevokolu. V programe sme ich nazvali „rodina slovenských evanjelikov“. Tvorili ju bratia farári Milan Kubík, Fero Korečko, sestra kantorka Mária Hroboňová a bratia Dušan Borcovan, Peter Leitmann a Ján Žingor. Vyratúvanie zainteresovaných by nebolo úplné, keby som sa nepoďakoval aj tým, ktorí do prípravy a realizácie prispeli svojou radou a odbornou pomocou. Sestry a bratia Zuzana Stanclová, Viera Sedláková, Miloš Kovačka, Michal Valčo i Marek Szabó mi boli oporou pri dopracovaní scenára. Ostávalo už len zabezpečiť technické podmienky predstavení. Riaditeľka Mestského divadla v Žiline, Mgr. Martina Jesenská, pomoc ochotne ponúkla.

Deň „D“... Hoci som bol mierne skeptický – čo sa týka diváckeho záujmu – premiéra sa odohrávala pred temer plným hľadiskom. Pravda, obecenstvo predstavovali v podstatnej miere (možno výlučne) synodáli, vrátane brata generálneho biskupa, ako aj domáci a zahraniční hostia Synody a jej sprievodných podujatí. Druhé predstavenie, v sobotu 3. júla 2010 popoludní, to bola diváčka neznáma... Moja malovernosť sa ukázala bezdôvodná, keď tesne pred začiatkom ostala pred dvermi divadelnej sály viac ako stovka záujemcov. Predstavenie, nabité súzvukom javiska s hľadiskom, podporilo úvahu, ktorú som vyslovil v súvislosti so zmenami v pôvodnom zámere: „Možno to bolo dobre, možno to tak malo byť.“ Istotne nebolo všetko dokonalé, zato účinkujúci bez výnimky, vyvážili chýbajúcu techniku úprimným, oduševneným prejavom. Ozvena publika je toho dôkazom. A záujem o vystúpenia, ktorý začal prichádzať zo všetkých kútov Slovenska.

Dovolím si aj osobný zážitok: Pamätnú medailu, ktorú mi odovzdal brat generálny biskup po premiére, si nesmierne vážim, a považujem ju aj za ocenenie ostatných účinkujúcich. Ale keď po skončení služieb Božích v nasledujúcu nedeľu, 11. júla 2010, vystúpili sestry z nášho príbovského zboru a obdarovali ma medovníkovou „Lutherovou ružou“, vohnali mi slzy do očí...

UDALOSTI ZO ŽIVOTA NÁŠHO CIRKEVNÉHO ZBORU OD OKTÓBRA DO DECEMBRA 2010

- V piatok 1. októbra 2010 sa v Biblickej škole uskutočnil koncert detského spevokolu Zvonček, ktorý k nám prišiel spolu s bratom farárom Stanislavom Gregom z Hýb.
- V sobotu 2. októbra vystúpila v zborovom dome hudobná skupina Out of Control a DWEEB z Anglicka.
- V nedeľu 10. októbra sme mali v našom chráme Poďakovanie za úrody. Kostol bol už tradične krásne vyzdobený úrodami zo záhrad našich sestier a bratov.
- 13. októbra sa začali schádzať najmenšie deti s rodičmi zo spevokolíku Anjelíček.
- 30. októbra si pozreli deti s rodičmi v Biblickej škole film Mesto Ember v rámci aktivít práce s deťmi.
- V piatok 5. novembra bolo stretnutie Turčianskej mládeže v Biblickej škole.
- Pamiatku posvätenia chrámu sme si pripomenuli v nedeľu 14. novembra.
- Od 4. novembra do 9. decembra každý štvrtok sa už druhý rok uskutočnili stretnutia podporných skupiniek pre smútiacich. Táto služba mala aj tento rok priaznivý ohlas.
- 21. novembra sa uskutočnil v našom kostole koncert zborového spevokolu Cantica Collegium Musicum.
- 27. novembra deti vyrábali v zborovej sieni adventné vence. V príjemnej atmosfére sa zišlo asi 60 účastníkov – detí, rodičov a starých rodičov.
- 6. decembra deti a učitelia z EZŠ vystúpili v Detskom domove v Martine s programom a zbierkou vecí, ktoré sa vyzbierali spolu s naším cirkevným zborom.
- V piatok 10. decembra sa opäť zišla Turčianska mládež pri peknom programe a predvianočnej kapustnici.
- Adventný koncert nášho zborového spevokolu sa uskutočnil v nedeľu popoludní 12. decembra v našom kostole. Vystúpili aj deti z EZŠ školy a brat farár Martin Vargovčák s organovými skladbami.

SLUŽBY BOŽIE EVANJELICKÉHO A. V. CIRKEVNÉHO ZBORU V MARTINE POČAS VIANOČNÝCH A NOVOROČNÝCH SVIATKOV

Štedrý deň

24. 12. 2010 – piatok	15.30	Štedrovečerné služby Božie
	17.00	Štedrovečerné služby Božie

1. slávnosť vianočná

25. 12. 2010 – sobota	8.30	Slávnostné služby Božie
	10.00	Slávnostné služby Božie
	9.00	Služby Božie na Bystričke

2. slávnosť vianočná

26. 12. 2010 – nedeľa	10.00	Slávnostné služby Božie s Večerou Pánovou
-----------------------	-------	---

Silvester

31. 12. 2010 – piatok	17.00	Služby Božie
-----------------------	-------	--------------

Nový rok

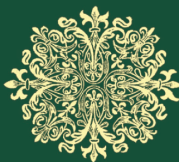
1. 1. 2011 – sobota	10.00	Slávnostné služby Božie s Večerou Pánovou
2. 1. 2011 – nedeľa	8.30	Ranné služby Božie
po Novom roku	10.00	Hlavné služby Božie

Zjavenie Krista Pána mudrcom

6. 1. 2010 – štvrtok	10.00	Služby Božie
----------------------	-------	--------------

AKTY A ZÁVERY
Z ÁKONŮ
A
USTANOVENIA
Žilinskej
synody

SLOVENSKÁ
NÁRODNÁ
KNÍŽNICA
2010

MARTINSKÝ EVANJELIK

Časopis Evanjelického a. v. cirkevného zboru v Martine.

Redakčná rada:

Ján Hroboň, Milan Kubik, Mária Hroboňová, Peter Ďurik, Miloš Kovačka,

Alžbeta Stančevová-Kátlovská.

Vychádza šesťkrát do roka.

Redakcia a administrácia: Ev. a. v. farský úrad v Martine, Memorandové námestie

www.ecavmt.sk, www.bsmt.sk, www.ezsmst.sk

Registračné číslo: FKOMT 94/01176